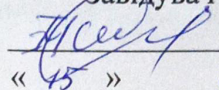

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ІНФОРМАЦІЇ ТА
РЕГІОНАЛЬНИХ СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

 Ніна РЖЕВСЬКА
« 45 » 06 2023 р.

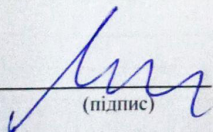
КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ,
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОСВІТЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЯ»

**Тема: «ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОГО ІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ»**

Виконавець: здобувач вищої освіти 4 курсу, 409 групи, Федун Дарія Валентинівна

Керівник: к.і.н., доцент кафедри міжнародних відносин, інформації та регіональних студій Боротканич Наталія Петрівна

Нормоконтролер: _____

(підпис)

Олексій МЕНДРИН

КИЇВ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО СУПРОВОДУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ	6
1.1 Зміст поняття «інформаційно-аналітичне забезпечення».....	6
1.2 Складові інформаційно-аналітичного забезпечення зовнішньополітичної діяльності.....	10
1.3 Інформаційно-аналітична діяльність та інформаційно-аналітична робота як складові зовнішньої та внутрішньої політики держави	17
РОЗДІЛ 2. ПОШИРЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ІДЕЙ В УКРАЇНІ.....	23
2.1 Публічна та культурна дипломатії	23
2.2 Українська діаспора як спосіб просування іміджу України	29
2.3 Інші способи просування внутрішньої та зовнішньої політики України.....	32
РОЗДІЛ 3. ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ПРИЄДНАННЯ УКРАЇНИ ДО ЄВРОАТЛАНТИЧНОГО ДОГОВОРУ	39
3.1 Інформаційні стратегії євроатлантичної інтеграції	39
3.2 Ставлення українців до членства в НАТО та подолання хибних стереотипів щодо нього	44
3.3 Вплив російсько-української війни на процес інтеграції України до НАТО ...	48
ВИСНОВКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Вивчення процесів інформаційно-аналітичного забезпечення для євроінтеграційних та євроатлантичних процесів є перспективним напрямком розвитку наукової дискусії на світовому та регіональному рівнях. Завдяки повномасштабному вторгненню Росії в Україну, надзвичайно важливою стала швидка реакція ЄС, НАТО та уряду України для забезпечення безпеки держави. Оскільки європейська та євроатлантична інтеграція є багатовекторною та залежить від різноманітних подій на рівнях регіону та країни, необхідні комплексні дослідження на усіх рівнях, що потім слід узгоджувати та коригувати на основі отриманих результатів.

Після Євромайдану в Україні відбулися події, які значно прискорили євроінтеграційні та євроатлантичні процеси, що в свою чергу призвело до значних змін у ставленні громадськості до цих процесів. Інформаційно-аналітичний супровід цих подій від 2013 до 2023 року вимагав реформування національної політики з метою оптимізації процесів, що відбуваються. Низька ефективність заходів, відсутність чіткої стратегії, безліч проектів, що були анонсовані, розпочаті, але не досягнули логічного завершення, низький рівень обізнаності населення про те, які кроки вживає країна в процесі європейського розвитку, є результатом незбалансованого інформаційно-аналітичного забезпечення.

Сучасний науковий дискурс відображає описані реалії, і деякі з аспектів, що стосуються проблематики дипломної роботи, досліджуються в публікаціях таких вчених, як Н. Ф. Кампос, Ф. Корічеллі, Л. Моретті, М. Гамульчук, О. Макарчук, Е. Сіка, М. Богліоні, Е. Кутріні, А. Вінер, М. Дж. Баун, Дж. Цайтлін, Ф. Ніколі та Б. Лаффан, К. Хоскінс і Ф. Шиммельфеннінг.

Дослідження, що представлені у працях А. Шкодрової, Л. Майлса, Ф. Лаурсена, Ю. Мороз та ін., розглядають результати аналізу регіональної специфіки євроінтеграційних та євроатлантичних процесів.

Питання, пов'язані з надбанням України, системним реформуванням та узгодженням інституціональних питань, коригуванням соціальної структури, проблеми, що виникають в зв'язку з євроінтеграційним курсом країни в умовах російської агресії та інші нюанси, розглядаються в працях таких науковців, як К. Звольський, О. Юнін, В. Севрук та С. Павленко, Й. Батор та П. Рікер, А. Костенко, Н. Чабан, О. Елгстрем і М. Кнодт, а також в інших працях науковців різних рівнів. Проте, інформаційно-аналітична діяльність України у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції потребує докладного наукового аналізу з подальшим розробленням стратегії інформаційного та аналітичного забезпечення.

Метою дослідження є виявлення та комплексний аналіз особливостей інформаційно-аналітичного забезпечення євроінтеграційних та євроатлантичних процесів в Україні.

Для успішного досягнення поставленої мети слід вирішити низку **завдань**:

- проаналізувати зміст поняття «інформаційно-аналітичне забезпечення»;
- з'ясувати складові інформаційно-аналітичного забезпечення зовнішньополітичної діяльності;
- визначити інформаційно-аналітичну діяльність та інформаційно-аналітичну роботу як складові зовнішньої та внутрішньої політики держави;
- дослідити шляхи поширення євроінтеграційних ідей в Україні;
- проаналізувати інформаційну складову приєднання України до Євроатлантичного договору.

Об'єктом дослідження є висновки, отримані в результаті діяльності з інформаційного аналізу в галузі процесів євроінтеграції та євроатлантичної інтеграції.

Предметом дослідження є специфіка забезпечення інформаційно-аналітичної підтримки процесів, пов'язаних з євроінтеграцією та євроатлантичним співробітництвом.

Методи дослідження. Для успішного виконання дипломної роботи та досягнення поставленої мети у вивченні теоретичних засад інформаційно-аналітичної діяльності були використані наступні методи: загальнонаукові методи,

такі як емпіричний підхід, структурно-функціональний аналіз, узагальнення та абстрагування, моделювання, класифікація та структурування, а також практичні методи, такі як моніторинг, компаративний та кількісний контент-аналіз, комунікативно-інтерпретативний підхід, data mining та лінгвістичний аналіз.

Апробація результатів дослідження була представлена на круглому столі з нагоди Дня спротиву окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, який відбувся на кафедрі Факультету міжнародних відносин Національного авіаційного університету 23 лютого 2023 року; на XXIII Міжнародній науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Політ. Сучасні проблеми науки» (4-7 квітня 2023 року, м. Київ).

Структура та обсяг дипломної роботи складається зі вступу, 3 розділів, 9 підрозділів, списку використаних джерел (66 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 62 сторінки, з них 50 сторінок основного тексту. У першому розділі детально розглянуто зміст поняття «інформаційно-аналітичне забезпечення»; проаналізовані складові інформаційно-аналітичного забезпечення зовнішньо-політичної діяльності. У другому розділі розкрито питання щодо особливостей та способів поширення євроінтеграційних ідей в Україні. У третьому розділі розглянута інформаційна складова приєднання України до Євроатлантичного договору, проаналізовано ставлення українців до членства в НАТО та розкрито вплив російсько-української війни на процес інтеграції України до НАТО.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО СУПРОВОДУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

1.1 Зміст поняття «інформаційно-аналітичне забезпечення»

У своїй довгій історії Україна мала тенденцію до укладання політичних та економічних договорів з різними країнами (такими як Швеція, Польща, Російська імперія, Австро-Угорщина тощо), що залежало від державних пріоритетів у певний період. Проте після отримання незалежності в 1991 році, геополітичний курс України поступово переважно спрямовувався на співпрацю з Європейським Союзом, і це призвело до укладання ряду двосторонніх та багатосторонніх угод, які забезпечили партнерство та співпрацю між країнами в різних галузях. У 2014 році Угода про асоціацію між Україною та ЄС була ратифікована, і це стало рішучим кроком на шляху до європейської інтеграції. Ця угода передбачає значну економічну інтеграцію, реформування ключових сфер діяльності держави та запровадження європейських стандартів на всіх рівнях українського суспільства. Таким чином, на сучасному етапі, євроінтеграція стала головним пріоритетом внутрішньої та зовнішньої політики України.

Активне проникнення теми інтеграції України до ЄС та НАТО в національний та світовий медіа-простір відображається у збільшенні зацікавленості українських та світових ЗМІ до цієї проблеми. Це зумовлює появу поняття інформаційно-аналітичного забезпечення процесів євроінтеграції в Україні.

Однак, аналізуючи сучасні наукові підходи до розуміння інформаційно-аналітичної діяльності, стає очевидним, що цей термін потребує додаткового уточнення, оскільки більшість дослідників зосереджуються на специфіці забезпечення діяльності державних органів влади та не звертають увагу на медійний дискурс. У нашій думці, комунікаційна складова є важливим елементом

євроінтеграційного процесу, який потребує особливої уваги. Тому ми спробуємо розглянути поняття інформаційно-аналітичного забезпечення з точки зору масової комунікації. Варто зазначити, що існують різні підходи дослідників до визначення інформаційно-аналітичного забезпечення.

Згідно з висновками дослідника Н. П. Дяченка, інформаційно-аналітичне забезпечення є складним поняттям, що включає в себе різні елементи, зокрема інформаційну діяльність, пов'язану з пошуком, відбором, обробкою, збором, узагальненням та фіксацією інформації, а також аналітичну роботу, що передбачає розробку нових знань на основі аналізу наявної інформації. Цей процес можна використовувати в адміністративно-політичних та економічних сферах діяльності. Однак, на думку автора, це поняття можна застосувати і в інших сферах, таких як міжнародні відносини та зовнішньополітична діяльність країни [1].

З іншого боку, В.Ю. Степанов наголошує, що інформаційно-аналітичне забезпечення є багаторівневим поняттям, що охоплює діяльність держави та її роль у інформуванні та поширенні інформації політичної, економічної та соціальної важливості серед ЗМІ та громадськості. Хоча автор згоден з цією думкою, він зауважує, що держава відіграє провідну роль у цьому процесі, але необхідно також враховувати важливу роль громадянського суспільства [2, с. 139-145].

Автори навчального посібника «Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти)» вводять важливий аспект у дослідження поняття «інформаційно-аналітичне забезпечення», стверджуючи, що метою цього забезпечення є надання особам, які приймають рішення, необхідної інформації та варіантів вирішення проблеми, включаючи позитивні та негативні наслідки. Інформаційно-аналітичні підрозділи, відділи, аналітичні центри тощо виконують завдання надання необхідної інформації. Проте, це визначення більше стосується інформаційно-аналітичного забезпечення органів влади, а в контексті процесів масової комунікації, інформаційно-аналітичне забезпечення процесів євроінтеграції в Україні полягає у наданні громадянам та представникам громадянського

суспільства максимально повної інформації про процеси, що дозволяє зрозуміти суть явища та вести дискусії у суспільстві, а також зробити певні узагальнення щодо бажаності, ризику, позитивних та негативних аспектів його впровадження в країні. Органи влади, ЗМІ та експерти зобов'язані надавати інформаційне та інформаційно-аналітичне забезпечення, оскільки від цієї інформації залежить правильність ухвалення рішень представниками громадянського суспільства, а також може сприяти отриманню правильних висновків або бути спотвореною та служити інтересам певних сторін [3, с. 55].

І. М. Волкова та В. М. Мельник підтримують ідею, що інформаційно-аналітичне забезпечення є процесом, що допомагає приймати виважені управлінські рішення шляхом збору, обробки, аналізу та використання інформації, моніторингу та зворотного зв'язку. Водночас, В. М. Мельник вважає, що аналіз є проміжною ланкою між збором інформації та безпосереднім прийняттям управлінських рішень, і його ефективність залежить від кількості та якості використаної інформації. Збір інформації та її аналіз є важливими елементами обговорення теми євроінтеграції, оскільки разом вони сприяють глибшому та правильному розумінню суті процесів та прийняттю правильних рішень на державному та громадському рівнях [4; 5, с. 116].

Науковці виділяють дві основні мети інформаційно-аналітичного забезпечення: надання інформації споживачам (громадянам України, міжнародній спільноті, керівникам державних установ) та забезпечення процесу управління діяльністю органів влади та інституцій. Це пов'язано з розробкою прогнозу інформації, формуванням методів вирішення проблем і наслідків вжитих дій, формулюванням рекомендацій щодо поведінки осіб, які приймають рішення, тощо [3, с. 78].

Підсумовуючи різноманітні підходи до поняття, можна сформулювати, що інформаційно-аналітичний супровід охоплює набір повідомлень про конкретну проблему, які поширюються медіаканалами для споживання цільовою аудиторією

в межах та за її межами. Зараз дослідники акцентують увагу на необхідності окремого розгляду інформаційного та аналітичного складників інформаційно-аналітичного забезпечення, які взаємодіють для більш глибокого розуміння суті цього процесу. Міжнародна та масова інформація є важливими елементами інформаційного та аналітичного забезпечення процесів євроінтеграції в Україні, оскільки будь-яка інформація про євроінтеграцію, що поширюється через масові медіаканали, є масовою, а міжнародна інформація, яка є задокументованою або публічно оголошеною інформацією про події та явища в міжнародному співтоваристві, забезпечує євроінтеграційні процеси та формує інформаційні відносини в глобальному масштабі відповідно до трактування С.П. Кудрявцева та В.В. Колоса [6, с. 74].

У нашому дослідженні інформування забезпечується на рівні збору, збирання, зберігання та передачі інформації про суспільні явища цільовим адресатам. Це може бути здійснено через офіційні звіти органів влади, заяви політиків, публічні заходи, інформацію в ЗМІ тощо. В.Ю. Степанов також підтримує цю думку, стверджуючи, що інформаційно-аналітична діяльність має на меті пошук та аналіз інформації, яка може стати масовою інформацією, тобто інформацією, що поширюється на необмежене коло осіб [2, с. 139-145].

Більшість науковців розглядає аналітичну складову через значення термінів «аналіз», «аналітика» та «аналітична діяльність». Однак, залежно від сфери застосування (право, економіка, політика, міжнародні відносини тощо), дослідники трактують останнє поняття по-різному. Незважаючи на це, деякі науковці, такі як І.М. Кузнецов, І. В. Захарова та Л. Я. Філіпова, згодні з тим, що аналітична діяльність полягає в оцінці інформації, обробці даних аналітичними методами та створенні готового аналітичного документу. При цьому, основним предметом аналізу в контексті інформаційно-аналітичного забезпечення євроінтеграційних процесів є інформаційні відносини та інформаційна діяльність, пов'язана зі створенням, розповсюдженням і споживанням масової інформації [7, с. 43; 8, с. 112].

Основні принципи аналітичної діяльності, як складової аналітичного забезпечення важливих суспільних процесів, визначені І.В. Захаровою та Л.Я. Філіповою, включають цілеспрямованість, точність, активність, достовірність, повноту, альтернативність, раціональність, регулярність, своєчасність, ініціативність, об'єктивність, безперервність і гнучкість [7, с. 51].

Отже, після аналізу теоретичних аспектів інформаційно-аналітичного забезпечення в цілому, а також його складової – інформаційно-аналітичного забезпечення, можна стверджувати, що його основною метою є забезпечення інформаційної підтримки суспільно важливих явищ, які повинні бути включені у європейську інтеграцію. Інформаційне забезпечення передбачає збір, обробку та поширення інформації, тоді як аналітичне забезпечення відображається на рівні аналізу даних, що разом дозволяє громадськості розуміти сутність явища та робити висновки чи приймати рішення щодо доцільності чи недоцільності їх реалізації для країни.

1.2 Складові інформаційно-аналітичного забезпечення зовнішньополітичної діяльності

Інформаційно-аналітична діяльність в галузі зовнішньої політики країни є складним та комплексним явищем. Для досягнення зовнішньополітичних пріоритетів України, інформаційно-аналітичне забезпечення євроінтеграційних та євроатлантичних процесів має включати три аспекти: інформаційно-аналітичний обмін у державі, забезпечення процесів за межами країни та зовнішній фактор – ставлення міжнародної спільноти до євроінтеграційних та євроатлантичних прагнень України та їх відображення в закордонній пресі.

У загальному контексті, інформаційно-аналітичне забезпечення євроінтеграційних та євроатлантичних процесів в Україні передбачає інформування громадськості про стан реалізації окремих аспектів інтеграції в країні. Згідно з Г.Ю. Хлистуном, важливим чинником для досягнення офіційного

курсу України на поглиблення зв'язків та зближення з країнами Європейського Союзу та НАТО є питання інформування громадськості про інтеграційні процеси, щоб забезпечити підтримку цього явища з боку громадськості [9, с. 4-14].

Згідно з офіційними інституціями, інформаційно-аналітична підтримка повинна бути забезпечена шляхом проведення загальнонаціональної інформаційної кампанії з метою підвищення рівня обізнаності і сприяння більшій підтримці євроінтеграційних процесів в Україні громадянами.

Державна інформаційна політика стосовно євроінтеграційних процесів в країні є важливим елементом інформаційно-аналітичного забезпечення. Відповідно до Закону України «Про інформацію», державна інформаційна політика – це сукупність конкретних заходів держави щодо отримання, використання, поширення та зберігання інформації. Основні напрями цієї політики включають забезпечення доступу та рівних можливостей громадян у формуванні, збиранні, отриманні, збереженні та поширенні інформації, розвиток інформаційного суспільства, забезпечення інформаційної безпеки, гарантування прозорості діяльності державних установ, розвиток міжнародного співробітництва в інформаційній сфері та входження України у світовий інформаційний простір [10].

У червні 2020 року Україна отримала покращений статус партнера НАТО з розширеними можливостями за заслуги в операціях під проводом НАТО та виконанні завдань Альянсу. Цей статус сприяє полегшенню співпраці та забезпечує Україні пріоритетний доступ до різних інструментів оперативної сумісності з НАТО, таких як навчання, обмін інформацією та спільна обізнаність про ситуацію.

У контексті процесу євроінтеграції та євроатлантичного курсу України, державна інформаційна політика здійснюється шляхом затвердження різних документів, концепцій та програм, які містять комплекс взаємопов'язаних дій для досягнення загальнодержавних цілей та узгоджені з виконавцями. Дослідник Ю.В.

Палагнюк також вважає ці документи проблемами загальнодержавного значення [11, с. 174-179].

Звертаючи увагу на конкретні дії, можна стверджувати, що портал <https://eu-ua.org>, який є частиною проєкту ЄС Association4U («Підтримка імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС»), був створений за кошти Європейського Союзу у травні 2018 року з підтримкою Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції України та Офісу Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України. Це було зроблено в рамках реалізації Комунікаційної стратегії у сфері європейської інтеграції на 2018-2021 роки та відповідного Плану заходів з реалізації Стратегії Україна та Європейський Союз. У 2021 році Україна та Європейський Союз започаткували щорічний діалог з кібербезпеки, що включає широкий спектр питань регіонального та міжнародного порядку денного, таких як кібербезпека, кіберзахист та боротьба з кіберзлочинністю.

У 2022 році, зокрема 24 травня, Рада ЄС здійснила непередбачуване рішення щодо тимчасової лібералізації торгівлі з Україною. Ухвалення відповідної постанови ЄС було спровоковане зверненням України про максимальне пом'якшення умов експорту продукції в умовах війни з метою поглиблення торгових зв'язків з ЄС та продовження експорту в інші країни світу.

Також, 23 червня 2022 року Європейська Рада надала Україні статус кандидата на членство в ЄС та відзначила високий рівень інтеграції української освіти та науки у галузевому плані.

Загалом, у 2022 році відбулося багато подій в Україні, зокрема:

- Міністерство освіти і науки заповнило анкету Єврокомісії для отримання Україною статусу кандидата на членство в ЄС.

- Україна приєдналася до Європейської організації публічного права, яка пропагує знання в галузі публічного права та європейських цінностей.

- Україна стала повноправним членом Асоціації COST.

- Національний план відкритої науки було затверджено відповідно до найкращих практик країн ЄС.

- Уряд затвердив Стратегію впровадження гендерної рівності у сфері освіти на період до 2030 року та Оперативний план її реалізації на 2022-2024 роки.

- Було виконано 40% індикаторів Дорожньої карти інтеграції науково-інноваційної системи з Європейським дослідницьким простором.

- Українські організації, установи, студенти та викладачі брали участь у новому циклі програми Європейського Союзу у сфері освіти, навчання, молоді та спорту Erasmus+.

- Було розроблено та подано на розгляд Верховної Ради України проект Закону України «Про освіту дорослих».

- Заключено угоду про продовження проекту «Фінська підтримка реформи української освіти» за сприяння ЄС та Фінляндії на 2023 рік.

- Ратифіковано Фінансову угоду щодо отримання 58 млн. євро від Європейського інвестиційного банку на розвиток мережі Центрів професійного навчання та 8,5 млн. євро на розвиток професійно-технічної освіти з країн сусідства ЄС в рамках Програми підтримки професійно-технічної освіти в Україні. Інвестиційна платформа.

- Ратифіковано угоду про участь України в програмах ЄС «Горизонт Європа» та «Євратом», що забезпечує доступ українських науковців та інноваторів до фінансування програм та сприятиме їхній активній інтеграції до Європейського дослідницького простору в довгостроковій перспективі.

- Підписано додаткову угоду про продовження Угоди «EU4Skills: кращі навички для сучасної України» на 3 роки в рамках проекту «EU4Skills: модернізація інфраструктури системи професійно-технічної освіти в Україні», реалізація якого була відкладена через війну.

- Підписано угоду між Урядом України та Європейською комісією щодо фінансування реконструкції та реставрації шкіл, зокрема на звільнених від окупації територіях, на суму 66 млн євро. Це друга частина пакету допомоги Єврокомісії на загальну суму 100 млн євро [12].

За рік до повного вторгнення Росії, Україна виконала близько 19% вимог стандартів НАТО, необхідних для вступу до Альянсу, що підтверджено експертами «Нового Центру» Європи. Це свідчить про позитивний прогрес, оскільки в порівнянні з Чорногорією, яка стала членом НАТО в 2017 році, Україна реалізувала 19% угод за рік, у той час як Чорногорія мала 22% за чотири роки.

Важливим внеском до інтеграції з НАТО є військова підтримка Альянсу, яка допомогла українській армії перейти на стандарти НАТО. Інтеграція військових структур та озброєння з НАТО є ключовим виміром інтеграції з Альянсом.

Також слід зазначити, що подача заявки на вступ до НАТО є продовженням довготривалого процесу євроатлантичної інтеграції України, закріпленого у Конституції з 2019 року. Цей крок також був відповіддю на конкретну подію - анексію частин українських регіонів Росією.

Переходимо до думок дослідників про такі процеси в нашій країні.

Г.Ю. Хлистун вважає, що державні інституції проводять інформаційні кампанії щодо євроінтеграції та євроатлантичної інтеграції для пояснення переваг та недоліків, але ЗМІ відіграють головну роль у наданні інформації та аналізу, зауважується в роботі Г.Ю. Хлистуна [9, с. 11].

Проте, більшість науковців, які вивчають цю проблематику, вважають, що медіафахівці та журналісти-практики недостатньо обізнані в питаннях євроінтеграції, що призводить до того, що більшість матеріалів має інформаційний, а не аналітичний характер. З метою вирішення цієї проблеми, Представництво ЄС в Україні та деякі громадські організації проводять тренінги для медіа-професіоналів з метою підвищення їх обізнаності та розуміння деяких аспектів євроінтеграції.

Згідно з В. І. Андрейком, вплив ЗМІ на формування громадської думки є особливо важливим для країн, які переживають фундаментальні зміни у контексті інтеграційних процесів. В цих країнах ЗМІ можуть мати вирішальний вплив на посилення або нівелювання цих процесів, особливо якщо громадська думка ще не сформувалася [13, с. 42-45].

О. І. Гоцур вірно зауважує, що регіональні ЗМІ мають бути залучені до цих процесів, щоб більш детально висвітлювати тему євроінтеграції та наближати її до читачів у регіонах. Проте, наразі рівень висвітлення цих процесів у місцевих ЗМІ є дуже низьким і обмежується короткими інформаційними повідомленнями про візити іноземних делегацій та відкриття іноземних представництв, консульств і візових центрів [14].

Дослідники критично ставляться до можливостей національної медіасистеми. Вони зазначають, що українські видання не мають інструментів, що дозволяли б європеїзувати свою інформаційну політику та розробляти більш реалістичну національну програму євроінтеграції.

Українські видання не можуть створити свій власний інформаційний канал, який би відображав реальні інтереси реципієнтів, через відсутність власних кореспондентів у європейських країнах. Зазвичай такий канал створюється за межами країни і не відповідає інтересам та запитам на інформацію від українських громадян. Проте, інформаційні центри ЄС, розташовані в 21 місті України, можуть

сприяти відображенню євроінтеграційних процесів та забезпечити більше розуміння громадянами політичних аспектів та доктрини Європейського Союзу. Крім того, в Україні також є Центр інформації та документації НАТО, який надає інформацію про НАТО та фінансує проекти, пов'язані з діяльністю НАТО, а також забезпечує доступ до документів та публікацій через ЦІДН [15, с. 54].

Після вторгнення Росії в Україну, зазначені проблеми, які заважали євроінтеграційним та євроатлантичним процесам, були вирішені. Тепер громадяни України бачать інтеграційні курси як перспективні та необхідні для розвитку держави. Раніше же існували проблеми, такі як низький рівень підтримки інтеграційного процесу у суспільстві, дисбаланс у рівні підтримки зовнішньополітичного курсу в різних регіонах України, нерозуміння широкими колами громадян зв'язку євроінтеграційних процесів із підвищенням рівня життя та політичної стабільності, нерозуміння широкими колами громадян взаємозв'язку процесів євроатлантичної інтеграції з військовою безпекою та загрози зниження рівня громадянської підтримки зазначених процесів.

Інформаційно-аналітичне забезпечення євроінтеграції та євроатлантичних процесів в Україні є частиною загальної концепції та реалізується на рівні державної політики та публікацій у ЗМІ. Згідно з дослідженням Г. А. Піскорської та Н. Л. Яковенко, з моменту отримання незалежності Україною до теперішнього часу не було чіткої системи та механізму передачі інформації зовнішнім ЗМІ, таким як BBC World News (Великобританія), DW (у Німеччині) та Radio France Internationale (у Франції) [16, с. 77]. Це означає, що іноземні ЗМІ можуть поширювати новини про Україну на свій розсуд, а Україна не контролює ці процеси. О. І. Гоцур також підтримує цю точку зору та акцентує на необхідності формування позитивного інформаційного іміджу України та позиціонування країни у світовому інформаційному просторі [14].

Важливо також мати здатність самостійно формувати уявлення про події та зовнішньополітичні процеси, що відбуваються в Україні, шляхом поширення

інформації через іноземні ЗМІ та інші джерела, а не дозволяти іноземним ЗМІ вибирати теми для обговорення та самостійно формувати уявлення про країну у світовому інформаційному просторі. Це допоможе уникнути неправильних стереотипів та упереджень щодо України. Третім елементом інформаційно-аналітичного забезпечення інтеграційних процесів є висвітлення зовнішньополітичних питань України міжнародним співтовариством, що називається «зовнішнім фактором».

За висновками О.М. Щурка, історичні аспекти мають ключове значення у формуванні уявлень про країну для міжнародної спільноти. У своїй роботі учений у 2007 році описав погляди європейських країн на Україну як на колишню радянську державу з недосконалою законодавчою базою, економічною системою, високим рівнем корупції та безробіття. Проте, на його думку, інші країни не мають належного уявлення про культурну, наукову та духовну спадщину української нації [17, с. 88].

Вчений також зауважив, що іноземні ЗМІ часто надають негативну інформацію про Україну, а це поглиблюється відсутністю більшості міжнародних видань у країні, за винятком ВВС. Сьогодні ситуація змінюється на краще. У своїй творчості Ю. Гаркавенко відзначає позитивні зміни, зокрема тенденцію світових ЗМІ обговорювати не лише суспільно-політичні проблеми, пов'язані з Україною, а й культурні, мистецькі та історичні питання, що може позитивно вплинути на імідж країни. Крім того, повномасштабне вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року дало світу можливість краще пізнати країну та переглянути свої погляди на цю тему [18, с. 82-86].

Після аналізу трьох рівнів інформаційно-аналітичного забезпечення інтеграційних процесів в Україні – внутрішнього, підтримки зовнішніх реципієнтів та специфіки обговорення цієї теми іншими країнами, було виявлено, що хоча в Україні існує ряд нормативних документів, що регулюють ці процеси та узгоджена інформаційна політика щодо пропагування інтеграційних ідей України,

ефективність прийнятих заходів була дуже низькою, що призвело до повного вторгнення Росії.

1.3 Інформаційно-аналітична діяльність та інформаційно-аналітична робота як складові зовнішньої та внутрішньої політики держави

Згідно з визначенням К. О. Ващенка та В. О. Корнієнка, зовнішня політика означає діяльність держави на міжнародній арені з метою регулювання відносин з іншими суб'єктами зовнішньополітичної діяльності, включаючи держави, іноземні суб'єкти, громадські організації, світові та регіональні міжнародні організації [19, с. 101].

Головною метою зовнішньої політики є захист та забезпечення національних інтересів країни у відносинах з іншими державами та суспільствами. О. В. Соснін підтримує цю думку і додає, що зовнішня політика визначає курс країни та її позицію на міжнародній арені, взаємодію з іншими державами, міжнародними урядовими та неурядовими організаціями, політичними інститутами та іншими суб'єктами чи учасниками міжнародних відносин з метою захисту та просування власних інтересів у відповідності до принципів та цілей внутрішньої політики [20, с. 77].

Кожна країна має свій власний політичний устрій, форму правління та організації держави, геополітичне положення та інші ознаки, які впливають на пріоритети, цілі та шляхи реалізації зовнішньої політики. Загалом, зовнішня політика має декілька функцій:

- захисна або охоронна функція, яка спрямована на захист прав людини та держави на міжнародній арені;
- позиціонує або представницько-інформаційна функція, яка полягає в представленні держави в міжнародних відносинах спеціальними органами та

установами, а також інформуванні про політику держави та її імідж серед іноземних партнерів;

- ідеологічна функція, яка може бути розглянута окремо або як частина попередньої функції, і спрямована на просування конкретних ідей та популяризацію країни на світовій арені;

- прагматична або переговорно-організаційна функція, яка передбачає практичну реалізацію державної політики та доктрин через міжнародних партнерів.

При розгляді загальних цілей та функцій зовнішньої політики держави варто відзначити, що кожна країна має свої стратегічні пріоритети, завдання, цілі та способи досягнення, які визначені в окремих стратегічних документах, нормативно-правових актах, доктринах і т.д. В контексті України варто зазначити, що курс її зовнішньої політики визначається рядом документів, таких як Конституція України, Декларація про державний суверенітет України, Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», Закон України «Про основи національної безпеки України» та інші нормативно-правові акти.

Відповідно до Закону України «Про основи внутрішньої і зовнішньої політики», зовнішня політика України базується на кількох принципах. Серед них: визнання суверенної рівності держав, збереження миру та уникнення застосування сили проти будь-якої іноземної держави, дотримання прав людини та основних свобод, вирішення міжнародних конфліктів мирним шляхом та невтручання у внутрішні справи інших держав. Крім того, Україна має пріоритети, такі як захист національних інтересів, підтримка економічного зростання та розвитку країни, співпраця з міжнародним співтовариством, інтеграція в європейський політичний, економічний та правовий простір та забезпечення інтеграції в Європейський Союз, підтримка українців, які проживають в Україні та за кордоном, та інші [21].

«Стратегія національної безпеки України» регулює питання національної безпеки в сфері зовнішньої політики, надаючи пріоритет європейській та євроатлантичній інтеграції, поглибленню партнерства з різними країнами, а також співробітництву з міжнародними організаціями і структурами, такими як НАТО, ЄС, ОБСЄ, Рада Безпеки ООН та Рада Європи [22].

Однак провідні дослідники міжнародних відносин стверджують, що цих заходів недостатньо для здійснення ефективної зовнішньої політики, особливо в умовах глобальних процесів і тенденцій, що притаманні сучасній системі міжнародних стосунків. МЗС України також визначило пріоритетні напрями зовнішньої політики, такі як європейська інтеграція, євроатлантичне співробітництво, двостороннє співробітництво з країнами різних регіонів світу та участь у міжнародних організаціях.

З урахуванням набуття чинності Угоди про асоціацію Україна-ЄС та запровадження безвізового режиму, а також з підписанням заявки на вступ до НАТО, співпраця з Європейським Союзом та НАТО залишається важливою для України з точки зору євроінтеграції та безпеки, включаючи відновлення територіальної цілісності після повномасштабного вторгнення.

Після аналізу зовнішньої політики України, виявилось, що головними пріоритетами держави є євроінтеграція та питання безпеки, пов'язані з відновленням територіальної цілісності. Тому, наш наступний крок – розгляд внутрішніх пріоритетів.

Існує декілька визначень терміну «внутрішня політика». Деякі вчені тлумачать його як цілеспрямовані дії влади в управлінні процесами всередині країни, тоді як інші вчені наголошують на доцільності розгляду цього поняття як сукупності державних політик у різних сферах суспільного життя (соціальной, економічній, екологічній, освітній, правовій тощо). На нашу думку, обидва підходи є раціональними, а їх поєднання дозволяє найбільш повно визначити поняття.

Внутрішня політика використовується державою як засіб управління для досягнення цілей в інтересах суспільства та нації. Це охоплює регулювання діяльності всередині держави у політичному, економічному, соціальному, культурному, правовому та інших напрямках через функціонування його основних структур. Внутрішня політика може бути класифікована за різними критеріями, включаючи сферу суспільного життя, таку як соціальна, культурна, екологічна та інші; територіальну характеристику, таку як місцевий, регіональний або локальний та національний рівні; а також залучені актори, такі як уряд, політичні партії, громадські рухи тощо.

Згідно Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», внутрішня політика України базується на розумінні верховенства права, національних інтересів, прав та свобод громадян, повазі до особистості, ефективності влади, що включає поділ на законодавчу, виконавчу, судову та охоронну владу, прозорості процесу прийняття державних рішень, сталого економічного розвитку, громадського партнерства, громадянської солідарності та залучення громадян до процесу державного управління. Закон також визначає принципи внутрішньої політики у сферах державної безпеки та оборони, економіки, соціальної, гуманітарної, екологічної та антропогенної безпеки, розвитку місцевого самоврядування та стимулювання регіонального розвитку, формування інститутів громадянського суспільства [21].

Принципи демократії, впровадження європейських цінностей, захист прав та свобод громадян, розвиток громадського суспільства та європейська інтеграція також відображаються в нормативно-правових актах, що свідчить про вплив зовнішньої політики України на курс зближення з Європейським Союзом, на нашу думку.

Важливо зазначити, що на внутрішньополітичний розвиток України впливають не лише самостійні дії держави та суспільства, спрямовані на захист національних інтересів, але й глобальні тенденції та загрози, такі як глобалізація,

регіоналізація, тероризм, регіональні конфлікти, неефективність міжнародних документів та інституцій, які порушують міжнародне право. Також на внутрішній розвиток впливають суб'єкти міжнародних відносин, такі як інші держави, міжнародні організації та структури.

Зокрема, на даний момент вектор розвитку внутрішньої політики України визначається процесами євроінтеграції та війною. Це посилює потребу в реалізації євроатлантичної інтеграції та активної співпраці з міжнародними організаціями. Як результат, європейська інтеграція має сприяти впровадженню європейських демократичних цінностей, верховенству права, підвищенню безпеки та стабільності в країні. Євроатлантична інтеграція, зі свого боку, має забезпечити мир і безпеку в Україні та світі загалом і сприяти покращенню якості життя суспільства.

Для розгляду основних внутрішньополітичних змін в Україні в контексті реалізації її інтеграційного та євроатлантичного курсу, корисно звернути увагу на загальний механізм координації політики в країні. Цей механізм полягає у наступному:

- Визначення пріоритетів та прийняття рішень щодо європейської інтеграції здійснюється Кабінетом Міністрів, Прем'єр-міністром України та Віце-прем'єр-міністром з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. Рішення, які стосуються двосторонніх відносин України-ЄС, також обговорюються на засіданнях Урядової комісії з питань європейської інтеграції та на позачергових засіданнях КМУ, де обговорюється виконання Угоди про асоціацію.

- Координація роботи двосторонніх органів відбувається за допомогою Урядового офісу з питань європейської інтеграції, Секретаріату КМУ та Урядового комітету з питань європейської інтеграції.

- Моніторинг виконання Угоди про асоціацію та плану заходів здійснюється міністерствами, ЦК, заступниками Міністра з питань європейської інтеграції,

профільними заступниками голови ЦК, а також Урядовим комітетом з питань європейської інтеграції та на позачергових засіданнях КМУ.

Крім цього, Україна має механізм, який забезпечує європейську та євроатлантичну інтеграцію та прискорює процес вступу до НАТО та ЄС. Обговорення проектів нормативно-правових актів, що належать до компетенції міністерств, проводиться міністерствами, заступниками Міністра з питань європейської інтеграції та профільними заступниками голови ЦОВВ. Підготовка експертних висновків до проектів нормативних актів, що розробляються міністерствами та ЦОВВ, здійснюється Урядовим офісом з питань європейської інтеграції та Секретаріатом КМУ, а також Урядовим комітетом з питань європейської інтеграції та на позачергових засіданнях КМУ [23].

Отже, зовнішньополітичні процеси в Україні розвиваються відповідно до загальносвітових тенденцій та викликів та активно впливають на внутрішньополітичні процеси, зокрема на процеси європейської та євроатлантичної інтеграції та сталого розвитку.

РОЗДІЛ 2. ПОШИРЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ІДЕЙ В УКРАЇНІ

2.1 Публічна та культурна дипломатії

У 20 столітті в США з'явилася концепція публічної дипломатії, що відноситься до процесу взаємодії між урядом та громадськістю, передачі політичних повідомлень всередині країни, а також зв'язку з громадянами інших держав. Це поняття часто порівнюють з культурною дипломатією, хоча деякі дослідники вважають, що це ефективний спосіб реалізації державних комунікаційних стратегій в міжнародному середовищі, що ґрунтується на інформаційно-комунікаційній технології. Публічна дипломатія не є пропагандистською діяльністю, оскільки базується на відкритому, об'єктивному та правдивому обміні та поширенні інформації про країну, її цінності та ідеали серед іноземних реципієнтів і може впливати на громадську думку.

Зараз Європейський Союз займається політикою публічної дипломатії щодо України, щоб поширювати європейські цінності та ідеали, такі як повага до прав людини, гендерна рівність та перевага подружжя, серед українців в рамках євроінтеграційного курсу. Ця політика є частиною європейської політики Східного партнерства, яка об'єднує шість країн Східної Європи, включаючи Україну, Молдову, Грузію, Білорусь, Азербайджан та Вірменію.

Активність в проведенні різних ініціатив, таких як участь у глобальній кампанії "HeForShe" організації «ООН Жінки» та створення посади Урядового уповноваженого з питань гендерної політики є прикладом просування гендерної рівності в українському суспільстві. Важливо зазначити, що публічна дипломатія відрізняється від PR-діяльності, оскільки її метою є просування нематеріальних активів та суспільних благ, а не продуктів чи послуг.

Дослідники зазначають, що класична державна дипломатія орієнтована на створення та підтримку офіційних відносин між державами та комунікацію на рівні представників політичних еліт держав та дипломатів. З іншого боку, публічна

дипломатія зосереджена на встановленні діалогу з громадськістю інших країн з метою надання інформації про свою країну, її переваги та особливості, одночасно впливаючи на формування громадської думки. Таким чином, публічна дипломатія є інструментом для просування інтересів країни та досягнення політичних та стратегічних цілей шляхом впливу на пересічних громадян інших країн, а не лише на політичну еліту [24, с. 118].

Організація спільних публічних заходів за кордоном, програм обміну для молоді, студентів, чиновників, науковців та інших груп населення, надання мовного навчання, розповсюдження матеріалів через засоби масової інформації.

У 2015 році в МЗС України було створено новий відділ – Управління публічної дипломатії, яке забезпечує розвиток зв'язків з громадськістю, громадськими організаціями, ЗМІ та іншими країнами та Україною. Основне завдання управління полягає в реалізації іміджевих, культурних та інформаційних проектів України за кордоном, координації дій інших органів виконавчої влади у зазначених сферах для просування інтересів України та взаємодії з громадськістю. Публічна дипломатія є способом комунікації влади з суспільством інших країн з метою впливу на нього, його громадську думку та створення позитивного іміджу країни, перш за все, в очах масової іноземної аудиторії. Якщо класична дипломатія забезпечує діалог на високому політичному рівні між керівниками країн, то публічна дипломатія допомагає забезпечити комунікацію на низькому рівні та охопити різні цільові аудиторії за кордоном, включаючи громадян, громадські організації, підприємців та навчальні заклади. Для досягнення політичних цілей країни за допомогою «м'яких засобів», публічна дипломатія використовує масові засоби інформації, організацію інформаційно-просвітницьких кампаній, акцій та заходів [25, с. 21-28].

Деякі дослідники вважають, що культурна дипломатія є окремим видом дипломатії, в той час як інші розглядають її як частину публічної дипломатії. Це нове поняття в польській науковій думці, і більшість досліджень цього явища

належать іноземним авторам. Проте, в контексті євроінтеграції України та боротьби з гібридною війною, концепція культурної дипломатії набуває все більшої актуальності.

Згідно з дослідниками Г. Луцишиною та А. Гончаруком, культурна дипломатія є ефективним засобом реалізації політичних, економічних, соціальних, культурних та інших векторів розвитку країни. Вони стверджують, що така дипломатія сприяє поширенню інформації про країну через організацію та проведення культурних, освітніх, мистецьких заходів, популяризацію історії, мови, культури та мистецтва країни серед світової спільноти [26, с. 25-30]. За словами М. Процюка, культурна дипломатія може стати елементом державної політики та інструментом «м'якої сили», який сприяє вирішенню питань національної безпеки, формуванню позитивного іміджу країни та сприяє міжнародному діалогу [25, с. 23].

Культурна дипломатія охоплює різні аспекти, такі як формування іміджу країни, популяризація її культури, історії та цінностей, а також просування її інтересів. Внутрішній аспект культурної дипломатії впливає на створення унікального культурного продукту, який відображає унікальні культурні риси країни та її мешканців. Однак в Україні існує дефіцит ресурсів, таких як фінансові та кадрові, що перешкоджає популяризації культурних ініціатив та забезпеченню державної підтримки.

Для ефективної реалізації політики культурної дипломатії у світі важливо сприяти поширенню культури, історії та мови країни за кордоном. Це потребує встановлення інституційного забезпечення, такого як функціонування закладів культури даної країни за межами її території. Для цього можна брати приклад з країн Європи, де існує розгалужена система культурних установ, таких як Британська Рада, Goethe-Institut, Institut Française, Alliance Française, Американська Будинок, Польський Інститут тощо. Головна мета таких

установ – забезпечити міжкультурну комунікацію та просувати цінності та інтереси країни у зовнішньополітичній сфері.

Після отримання незалежності, Україна почала займатися культурною дипломатією через різноманітні ініціативи, проекти та заходи, включаючи участь у міжнародних мистецьких заходах за кордоном. Наприклад, у 2012-2013 роках Україна провела виставку скульптора Пінзеля в Луврі, а також регулярно бере участь у Франкфуртському книжковому ярмарку. Однак, ці зусилля не є систематичними, чітко спланованими та стратегічно визначеними на рівні планів та стратегій державної влади, тому не сприяють цілісному розумінню культурної спадщини, історії та цінностей України в міжнародному контексті. Деякі дослідники вважають, що ефективним рішенням може бути створення інституційного забезпечення для цієї сфери. У 2000-х роках в Україні виникла потреба у створенні такого інституційного забезпечення, і були створені культурно-інформаційні центри при посольствах України за кордоном з метою підтримки розвитку міжнародного співробітництва в галузі культури, освіти, туризму, спорту тощо, поширення інформації про Україну, включаючи актуальні новини, історію, культуру, мову, та підтримки зв'язків із українцями за кордоном. Однак, за думкою експертів, ці дії не призвели до значних результатів та не сприяли популяризації України в світі в культурному контексті [27].

Події, які сталися в Україні, такі як Революція Гідності, Євромайдан та конфлікт на сході країни, а також потреба в захисті від повномасштабного вторгнення та реалізації європейської інтеграції, наголосили на необхідності створення ефективної системи культурної дипломатії та її інституційного забезпечення. Ці аспекти є важливими для того, щоб просувати інтереси України у світі, входити в міжнародний інформаційний та культурний простір, а також позиціонувати країну як державу з європейськими цінностями. Однак для досягнення цих цілей потрібні спільні зусилля влади та суспільства. Останнім часом з'являються окремі ініціативи від українських активістів, молоді та культурних діячів, які знають іноземні мови, відкриті до міжкультурної комунікації

та підтримують європейські цінності. Такі ініціативи включають створення волонтерських рухів, організацію заходів та реалізацію проектів за кордоном на державних землях, незалежно від підтримки або участі держави.

У квітні 2019 року Національний інститут стратегічних досліджень опублікував зведення про пріоритети, які пов'язані з підвищенням гуманітарної присутності України у світі. У документі було висловлено думку про необхідність системного розвитку гуманітарної дипломатії, яка має охоплювати не лише освітню дипломатію, міжнародне представлення історії, але й науково-технічну дипломатію українців. Гуманітарна дипломатія має бути пов'язана з українцями в зарубіжних спільнотах не лише за їх історичною спадщиною, але й за досягненнями сучасності, такими як розв'язання складних проблем фундаментальної науки [28].

Після підписання Угоди про асоціацію Україна-ЄС було зроблено крок у напрямку встановлення публічної та культурної дипломатії на державному рівні, що призвело до створення Департаменту культурної дипломатії в Міністерстві закордонних справ України у 2015 році. Утворення Українського інституту стало дуже важливим для підтримки популяризації української культури та формування позитивного іміджу країни. Міністерства закордонних справ та культури мають активно сприяти роботі інституту, який було створено за розпорядженням КМУ від 21 червня 2017 року № 430-р. Інститут розпочав свою діяльність у 2018 році, а результати його роботи можна знайти на офіційному веб-сайті <http://ui.org.ua>.

Мета Державної установи «Український Інститут» полягає в комплексному представленні України світу з метою поліпшення розуміння та сприйняття країни на міжнародному рівні та формування позитивного іміджу за кордоном. Основними завданнями Інституту є підвищення уваги до України за межами країни, підтримка міжнародного діалогу через участь у мистецьких проектах, міжнародних обмінах та інших ініціативах, поширення досвіду розвитку громадянського суспільства, пропаганда цінностей, популяризація української мови та культури.

Інститут планує виконувати ці завдання за допомогою різноманітних заходів, включаючи регулярні презентації України за кордоном, організацію та проведення подій з інформування міжнародної спільноти про суспільно-політичну та культурну ситуацію в Україні, розвиток та поширення культурних продуктів України у світі (включаючи друковані, аудіовізуальні та сучасні матеріали, такі як відео, блоги, листівки та фільми), участь України в міжнародних культурних та суспільно-політичних заходах, організацію спільних ініціатив, міжнародних обмінів між українськими та іноземними експертами, журналістами, молоддю та громадськістю, реалізацію спільних міжкультурних проєктів, здійснення міжнародного співробітництва, викладання українською та популяризація усього українського загалом [29].

Ми вважаємо, що Український інститут може стати ефективним інструментом культурної дипломатії, який допоможе просувати інтереси України у світі, вирішувати політичні питання, сприяти співпраці та діалогу з міжнародним співтовариством і позитивному іміджу України в світі. Однак, наразі ці завдання, функції та цілі є теоретичними, а їх ефективне виконання залежатиме від цілеспрямованості та якості планування та реалізації практичної діяльності, що може зайняти більше року. Крім того, інститут зіткнеться з перешкодами, такими як недостатнє законодавче врегулювання, нескоординованість механізму співпраці та взаємодії органів влади, низький рівень залучення експертів та громадськості до питань створення та участі в діяльності Інституту, а також необхідність розробки ефективного механізму стратегічного управління та культурного маркетингу. Важливо зазначити, що Український інститут має за мету сприяти впровадженню європейських практик в українську культуру та європейській інтеграції України у світовий культурний простір.

Культурна дипломатія є важливим інструментом для України у втіленні євроінтеграційної політики, але на державному рівні її реалізація є обмеженою через недостатнє фінансування та бюрократичні процедури. Тому, громадянське суспільство та активісти є основними ініціаторами культурної дипломатії в

Україні. Крім того, відсутність чіткої національної інформаційної політики призводить до того, що за кордоном Україна сприймається переважно як держава з високим рівнем корупції, слабкою економікою, політичною нестабільністю та війною.

2.2 Українська діаспора як спосіб просування іміджу України

При аналізі способів та каналів просування європейської інтеграції України, важливо відзначити роль української діаспори. Згідно з К. Россом, діаспора має сім стовпів, з яких партнерство та співпраця на громадському рівні є шостим, оскільки зв'язки між владними особами не досягають цільової аудиторії. Лише завдяки діаспорі можна ефективно донести важливу інформацію про Україну до іноземних громадян, пояснити сутність суспільно-політичних процесів та розвінчати міфи та стереотипи [30].

Міністерство закордонних справ України повідомляє, що понад 12 мільйонів українців проживають за кордоном, багато з яких є членами різноманітних НУО, волонтерських рухів тощо.

Однією з провідних міжнародних організацій, яка об'єднує українців з усього світу, є Світовий Конгрес Українців (СКУ), який налічує близько 300 громадських організацій українців з більш ніж 30 країн. Крім СКУ, існують інші міжнародні організації, такі як Європейський Конгрес Українців, Світова Федерація Українських Жіночих Організацій та Світова Федерація Українських Лемківських Об'єднань. У деяких країнах українські громади мають законодавчо закріплений статус національних меншин [31, с. 18].

Взаємодія з українськими спільнотами за кордоном допомагає державі досягати своїх внутрішньо- та зовнішньополітичних цілей на міжнародній арені. Україна має державну Програму співпраці з українцями за кордоном, що спрямована на досягнення цілей внутрішньої та зовнішньої політики, а також

захисту інтересів українських громадян, що проживають за кордоном, та на розвиток їх національної свідомості тощо.

Кількість недержавних українських організацій за кордоном збільшується, що є наслідком подій, що відбулися в період з 2013 по 2023 роки. Крім того, спостерігається зростаюча тенденція до формування волонтерських рухів та організацій, які держава активно залучає для підтримки іміджу України, поширення інформації про країну та сприяння євроінтеграційній політиці України. З метою досягнення цих цілей уряд пропонує створити центральний орган влади для співпраці з закордонними українцями та мережу українських інституцій за кордоном, або реалізувати програму співпраці з усіма зацікавленими органами влади. Представники уряду віддають перевагу другому варіанту, оскільки він потребує менше ресурсів для реалізації, хоча наша думка полягає в тому, що він менш ефективний.

Уряд вважає співпрацю з українцями за кордоном необхідною для підтримки українських інтересів, позитивного іміджу України та європейської інтеграції. З цією метою, уряд планує здійснювати спільні інформаційно-просвітницькі проекти, боротьбу з антиукраїнською пропагандою, підтримку українських культурно-інформаційних центрів та громадських організацій закордонних українців, проведення науково-освітніх заходів. Крім того, уряд планує зміцнювати зв'язки з українцями за кордоном, підтримувати навчальні заклади та розвиток української культури серед молоді, а також співпрацювати з представниками української діаспори в галузі національно-патріотичного виховання та збереження українських традицій [32].

Це може бути ефективним засобом для підтримки інтересів України, популяризації її культури та підвищення рівня обізнаності іноземців про країну. Згідно з Законом України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», захист прав та інтересів українців за кордоном, створення сприятливих умов для задоволення національно-культурних та мовних потреб українців, що проживають

за межами України, підтримка зв'язків з ними та інтеграція України в європейський політичний, економічний та правовий простір є основними принципами зовнішньої політики. Ці пункти взаємопов'язані у реалізації євроінтеграційного курсу, оскільки, крім захисту прав українців за кордоном, вони можуть допомогти лобіюванню інтересів внутрішньої та зовнішньої політики України, розповсюджуючи інформацію про країну серед іноземних громадян та громад, формуючи їх громадську думку та сприяючи створенню позитивного іміджу України за кордоном [21].

СКУ є найбільш потужною та впливовою організацією українців за кордоном, яка має особливий консультативний статус в ООН та співпрацює з українцями у 53 країнах, що представляє інтереси понад 20 мільйонів українців. СКУ є міжнародною координаційною надбудовою українських громад у діаспорі, і його мета – сприяти єдності та захисту прав українського народу у всьому світі, координувати міжнародну мережу організацій, що входять до складу СКУ, підтримувати розвиток української релігійної, мовної, духовної, історичної, культурної та соціальної спадщини. Організація також підтримує незалежність, територіальну цілісність, національну ідентичність та економічний розвиток України, зміцнює зв'язок українських громад і українців діаспори з Україною, підтримує принципи демократії та поваги до прав людини, і співпрацює з урядами, народами, організаціями та особами для досягнення цих цілей у дусі миру, свободи, рівності та справедливості. Детальна інформація про специфіку роботи СКУ, його завдання та пріоритети функціонування доступна на офіційному веб-сайті організації (<http://ukrainianworldcongress.org>) та у звітах Світового Конгресу Українців [33, с. 112].

Український Світовий Конгрес активно займається вирішенням низки проблем, що стосуються України на міжнародному рівні. До цих проблем належать захист територіальної цілісності країни, звільнення політичних в'язнів, боротьба з дезінформацією та поширення правдивої інформації про проведені реформи та боротьбу з корупцією, надання гуманітарної допомоги, підтримка

проєвропейського курсу України та її вступ до ЄС та НАТО, отримання економічної і технічної допомоги від міжнародного співтовариства, визнання Голодомору 1932-1933 рр. як геноцид українського народу та розв'язання спільних історичних українсько-польських питань через просвітництво та примирення. Для досягнення цих цілей Український Світовий Конгрес організовує заходи для іноземних громадян за кордоном, здійснює партнерство та співпрацю, бере участь у міжнародних форумах і зустрічах з високопосадовцями ООН, ЄС, Ради Європи, НАТО, ОБСЄ та інших організацій та об'єднань.

Українська діаспора має різні об'єднання, які прагнуть захищати інтереси України в інших країнах, такі як Світовий конгрес українських молодіжних організацій та Світова Федерація Українських Жіночих Організацій. Однак, існують перешкоди для ефективної співпраці між українською діаспорою та урядом України, зокрема, недостатня кількість інформації про Україну, яка доходить до українців, що проживають за кордоном, та обмежена кількість українських тем в міжнародному інформаційному просторі. Це ускладнює можливості українців, які мешкають за кордоном, в просуванні інтересів України в світі.

2.3 Інші способи просування внутрішньої та зовнішньої політики України

Українські неурядові організації та аналітичні центри, разом з українською діаспорою, займаються популяризацією внутрішньої та зовнішньої політики України в Україні та за кордоном. Дослідники Л. Мельник, М. Паталонг та О. Сидорчук стверджують, що такі організації допомагають урядовим органам аналізувати певні явища, прогресувати в реформах, а також лобювати інтереси України в світі. Експерт Міжнародного центру перспективних досліджень

О. Татаревський також підтримує цю позицію, наголошуючи на тому, що неурядові організації та аналітичні центри є найкращими лобістами завдяки своїм знанням та стандартам, які дозволяють ефективно аналізувати проблеми та пропонувати якісні рішення [34]. Аналітичні центри, відомі також як «мозкові центри» чи «фабрики думок», є сучасною та інноваційною формою залучення експертного середовища до аналізу певних явищ та процесів. Вони готують рекомендації, які враховуються на найвищому політичному рівні під час процесу прийняття рішень та реалізації внутрішньої та зовнішньої політики держави. За словами науковця О. А. Клименка [35, с. 67-80], термін «think tank» з'явився у 1960-х роках і поєднує ознаки експертного центру, неурядової організації та дискусійного клубу.

Аналітичні центри, такі як Chatham House (Великобританія), Фонд Карнегі за міжнародний мир (США) та Інститут Брукінгса (США) є всесвітньо відомими та авторитетними організаціями. Україна також має значну кількість дослідницьких центрів, які отримують фінансову підтримку від донорів та публікують результати своїх досліджень у вигляді звітів. Ці звіти потім публікуються та презентуються на різних заходах, таких як брифінги, прес-конференції та круглі столи. Основна мета цих центрів полягає в тому, щоб враховувати результати досліджень та рекомендації при формуванні державної політики, розробці державних програм, стратегій та концепцій.

Україна має кілька провідних аналітичних центрів, таких як Міжнародний центр перспективних досліджень, Інститут світової політики та Український центр європейської політики. Кожен з цих центрів зосереджений на різних аспектах аналізу, таких як державна політика, європейська та євроатлантична інтеграція, реформи, сталий розвиток, гендерна рівність та боротьба з корупцією. Вони проводять аналітичні дослідження, розробляють проекти та інформують громадян про можливості та переваги співпраці з ЄС, а також сприяють покращенню ситуації з безпекою в регіоні [36, с. 20].

Інститут суспільно-економічних досліджень є аналітичним центром, який прагне сприяти розвитку інформаційного суспільства в Україні. Це досягається через ефективне використання стандартів ЄС і НАТО, здійснення цілей сталого розвитку, аналіз державної політики, розробку нормативно-правових актів та напрацювання висновків до законопроектів. Центр також публікує аналітичні матеріали та звіти, надає експертні коментарі та організовує тренінги для урядовців, народних депутатів, представників місцевих громад та бізнесу.

Аналітичні центри, такі як Інститут суспільно-економічних досліджень, допомагають впровадженню євроінтеграційного курсу в Україні, зокрема, через моніторинг виконання Угоди про асоціацію та організацію заходів для інформування громадськості про євроінтеграцію. Деякі українські аналітичні центри також працюють за кордоном, просуваючи українські інтереси в міжнародній площині та допомагаючи у ефективній реалізації євроінтеграційних прагнень України в глобальних масштабах. Офіс зв'язку українських аналітичних центрів у Брюсселі є провідним «мозковим» центром цього типу, який діє під гаслом «відкриваючи Україну Європі».

Ця організація є платформою та неурядовою організацією, яка об'єднує провідні українські та європейські аналітичні центри з метою сприяння процесу євроінтеграції України. Основною діяльністю офісу є здійснення комунікаційної та адвокаційної роботи, а також встановлення партнерства в політичній сфері в Європі. Для цього вони організовують різноманітні публічні заходи у Брюсселі, такі як конференції, форуми, дискусії та круглі столи, що стосуються актуальних питань щодо взаємин України та ЄС. Крім того, офіс організовує навчальні візити українських чиновників та представників громадянського суспільства до основних європейських інституцій, проводить аналітичні дослідження з євроінтеграційної тематики, інформує іноземних громадян про Україну, її особливості та суспільно-політичну ситуацію та взаємодіє з інституціями Європейського Союзу.

Таким чином, можна стверджувати, що в Україні аналітичні центри сприяють євроінтеграції країни, зосереджуючись на інформаційно-просвітницькій діяльності щодо суспільства та консультування державної влади. У свою чергу, за кордоном, вітчизняні «мозкові» центри є ефективним каналом для просування євроінтеграційної та української тематики на міжнародній арені. Однак, щоб успішно здійснювати цю роботу, важливо, щоб українські аналітичні центри, які мають доступ до європейського ринку, зосереджувались на потребах та інтересах європейської аудиторії, забезпечуючи аналітичний продукт, який відповідає її запитам, зокрема щодо аналізу певної тематики, явищ та процесів. Згідно з дослідженням, проведеним Інститутом європейської політики та Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, за підтримки Федерального міністерства закордонних справ Німеччини, українські експерти вважають, що аудиторію за кордоном найбільше цікавлять аналітичні матеріали щодо відносин України з Російською Федерацією, шляхів вирішення війни, економічного розвитку України та впровадження Угоди про асоціацію з ЄС, особливостей громадської думки в Україні, антикорупційної реформи та децентралізації.

Європейські експерти зацікавлені у аналізі соціальної системи, зокрема в питаннях освіти, охорони здоров'я, регіонального розвитку, прогресу у всіх сферах (економічній, правовій, соціальній, енергетичній тощо), впровадження угоди про асоціацію між Україною та ЄС, та особливості сектора внутрішньої політики та безпеки. Ці питання були виокремлені у соціологічному опитуванні як найбільш цікаві для європейських експертів. В порівнянні з українськими «фабриками думок», європейські аналітичні центри розглядають аналітичну та комунікаційну роботу як допоміжну, оскільки їх головним завданням є лобіювання актуальних питань для України в європейському середовищі та просування євроінтеграційної тематики. Аналітичні центри можуть сприяти позитивному іміджу України в системі міжнародних відносин.

Засоби масової комунікації, такі як ЗМІ або мас-медіа, можуть бути ефективним засобом для просування внутрішньої та зовнішньої політики держави.

Однак, існує односторонність у напрямку масової комунікації, оскільки аудиторія зазвичай не має можливості взаємодіяти, а різні типи ЗМІ, включаючи традиційні (друковані та аудіовізуальні) та нові (онлайн, Інтернет або мультимедійні ЗМІ) виступають як передавачі інформації [37, с. 30].

У політичному дискурсі, мас-медіа відіграють важливу роль як посередники у передачі інформації між владою та суспільством, як у внутрішній, так і в зовнішній політиці. В залежності від мети комунікації, цільової аудиторії та бажаного ефекту, використовуються різні засоби масової інформації. Друковані медіа використовуються для передачі інформації у вигляді тексту, причому якісні видання обираються для представників елітної аудиторії, тоді як масові та табloidні використовуються для середнього читача. Аудіовізуальні ЗМІ, такі як телебачення та радіо, мають значні переваги перед паперовими медіа, оскільки можуть передавати інформацію в словесній та зображальній формі, динамічно впливаючи на суспільство.

З популярністю телебачення роль та вплив радіо зменшувалися, проте з'явившись Інтернет і можливістю швидко передавати інформацію без обмежень у часі та просторі, значення телебачення як ефективного засобу комунікації скоротилося. Незважаючи на це, телебачення все ще має великий потенціал впливу на аудиторію, завдяки можливості одночасно передавати звук, динамічне зображення та інформацію. На ТБ новини часто створюються за суб'єктивним принципом, журналісти вибирають інформацію та факти та ілюструють текст відео, тому інформаційний продукт може бути об'єктивним або містити перекручені факти, що задовольняють певні політичні цілі. Таку можливість телебачення часто використовують політичні сили для досягнення своїх цілей та навіть дестабілізації суспільства. Оскільки одна й та ж подія може бути представлена різними способами у ЗМІ, реакція соціуму на неї буде різною, залежно від впливу візуального матеріалу. З цієї причини, Г. Штромайер зауважує, що глядачі часто забувають про те, що передається лише часткова подія під певним кутом зору та з певним коментарем, а менш критично мисляча аудиторія більше

ймовірно сприйматиме ТБ-сюжет як об'єктивний та правдивий спосіб висвітлення події [38, с. 77].

Україна проводить тренінги з медіаграмотності для членів громадянського суспільства з метою навчання громадян критичному ставленню до медіаматеріалів, відрізнянню правдивих та неправдивих фактів та запобіганню маніпулятивному впливу медіа. Однак ці заходи охоплюють обмежену аудиторію, тому для того, щоб більшість населення стало критичнішим до матеріалів мас-медіа, необхідно запровадити державну програму з медіаграмотності та проводити інформаційно-просвітницьку та роз'яснювальну роботу.

У 21 столітті Інтернет з його безмежними можливостями та відсутністю просторових та часових обмежень є провідним засобом інформації. Різноманітні інструменти та платформи, такі як онлайн-версії ЗМІ, Інтернет-видання, соціальні мережі та блоги, дозволяють передавати інформацію в режимі реального часу. Однак разом з перевагами, Інтернет має й недоліки та ризики. Основною проблемою є якість, об'єктивність та достовірність розповсюджуваної інформації, а також її складність перевірки.

Г. Штромайєр запропонував розділити Інтернет-ресурси на категорії залежно від їх політичного спрямування, такі як державні ресурси, медійні ресурси та ресурси громадських організацій. Ці ресурси можуть бути надійними джерелами інформації та допомагати вирішувати проблему перевірки правдивості інформації, що розміщується в Інтернеті. Державні ресурси та веб-сайти громадських організацій зазвичай містять інформацію про своє склад, завдання та діяльність. Медійні ресурси діють за традиційними принципами ЗМІ, але використовують нові технології, що дозволяють передавати інформацію більш оперативно та забезпечують більше можливостей для взаємодії з користувачами [38, с. 81].

Проте, слід додати ще одну важливу категорію Інтернет-ресурсів – соціальні мережі. В Україні деякі державні установи, що займаються питаннями,

пов'язаними з євроінтеграцією, ведуть офіційну комунікацію через Facebook, Twitter та YouTube, використовуючи сторінки з назвою підрозділів органів влади або сторінки представників, які є публічними особами. Наприклад, Офіс Віцепрем'єр-міністра з європейської та євроатлантичної інтеграції України публікує інформацію про свою діяльність виключно на сторінці свого керівника в Twitter.

ЗМІ мають різноманітні ролі в політичному дискурсі, включаючи надання інформації, контроль, критику, виховання та інтеграцію. В демократичних країнах ЗМІ забезпечують плюралізм думок та поглядів, що допомагає суспільству отримати різні перспективи на процеси та події, а також впливати на прийняття найбільш доцільних та релевантних політичних рішень. Однак, в Україні багато ЗМІ належать представникам певних політичних сил, що обмежує їхню відкритість та незалежність. Це може призвести до того, що ЗМІ виражають позицію своїх власників, а не надають об'єктивну інформацію. Крім того, багато людей не перевіряють достовірність інформації, отриманої від ЗМІ, і приймають її як правдиву, що може призвести до маніпулювання громадською думкою та обмеження свободи вибору в політичному процесі.

Також варто відзначити, що співпраця з міжнародними організаціями, які мають свої представництва в Україні, такими як ОБСЄ, ООН, Центр інформації та документації НАТО, Посольства країн-членів ЄС, Делегація ЄС в Україні, Рада Європи, а також фонди, такі як Фонд Конрада Аденауера, Фонд Фрідріха Еберта, Фонд Фрідріха Науманна, Фонд Гайнріха Бюлля, через їх прес-служби, має вплив на поширення євроінтеграційної тематики та реалізацію євроінтеграційного курсу України. Завдяки спільним заходам, інформаційним кампаніям, реалізації проєктів, підготовці та публікації аналітичних матеріалів та іншим ініціативам, міжнародна спільнота може дізнатися про ситуацію та процеси, які відбуваються в Україні щодо реформ та європейської та євроатлантичної інтеграції [39, с. 20]. Після аналізу основних каналів поширення євроінтеграційної тематики в Україні, стало очевидним, що класична дипломатія та її різновиди, такі як публічна, культурна, народна співпраця з українською діаспорою, неурядові організації та аналітичні

центри в країні та за кордоном, а також ЗМІ, є найбільш ефективними та результативними способами досягнення політичних цілей та захисту інтересів України як на внутрішньому так і на зовнішньополітичному рівнях.

РОЗДІЛ 3. ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ПРИЄДНАННЯ УКРАЇНИ ДО ЄВРОАТЛАНТИЧНОГО ДОГОВОРУ

3.1 Інформаційні стратегії євроатлантичної інтеграції

Інформаційний чинник має важливе значення для успішної реалізації євроатлантичного вектору України. В цьому контексті важливо створити суспільно-політичний консенсус всередині країни та отримати належну зовнішню підтримку. Однак, стихійна комерціалізація ЗМІ та слабкість законодавства у сфері інформаційної безпеки заважали активному інформуванню населення України про переваги євроатлантичної інтеграції, що фактично призвело до відсторонення держави від участі у формуванні інформаційних потоків та втрати нею контролю за національним інформаційним простором.

Згідно з даними Держкомтелерадіо, в Україні зареєстровано 1268 телерадіо-організацій, з яких 647 є телевізійними компаніями, 524 – радіомовними та 97 – телерадіомовними. Тільки 2,4% загальної кількості належать до державного сектора, що складає 30 телерадіоорганізацій [40, с. 5].

Українське медійне поле складається з різноманітних ЗМІ, які націлені на різні групи користувачів, включаючи паперові носії (такі як газети та журнали, які випускаються в традиційних форматах), мережеві електронні медіа з інтерактивним доступом до інформації (такі як електронні версії газет і журналів з можливістю обговорення матеріалів, блоги, соціальні мережі) та електронні медіа широкого масштабу (такі як телеканали, національне радіо, FM-радіомережі). В Україні, медіа-холдинги (такі як U.A. Inter Media Group Limited (ТК «Інтер»), UMH group, «КР Media», «Медіа група Україна» (ТК «Україна»), StarLightMedia (ТК «ICTV») та ін.) займають значне місце серед ЗМІ, і вони включають в себе різноманітні види мовлення, такі як друковані видання, радіомережі, телеканали та інтернет-проекти [41].

Проблеми, пов'язані з особливостями української інформаційної інфраструктури, полягають у неефективній реальній участі держави у її використанні. Така ситуація ускладнює ефективну реалізацію національної інформаційної політики в міжнародних відносинах та інформаційну стратегію для євроатлантичної інтеграції.

Інформаційна політика у сфері євроатлантичної інтеграції потерпає від відсутності належної основи. Для досягнення цієї мети необхідна інтеграція з європейським інформаційним простором, але протягом 2000-х років держава не приймала жодних цілеспрямованих дій у цьому напрямку. Реалізація проєктів, таких як Euronews.ua та Inozmi.ua, для входу до європейського інформаційного простору затримується на понад півтора десятиліття. Українські ЗМІ загалом не надають повної та доступної інформації, а понад 40% усієї інформації поширюється через Інтернет. Більшість наданих ЗМІ інформації є нейтральною, але зростає кількість критичних та скептичних повідомлень. Така ситуація несприятлива для досягнення завдань державних програм щодо інформування громадськості.

Україна єдине країна в СНД, яку експерти Freedom House визнали «вільною державою», проте політична еліта не може досягти консенсусу щодо руху до євроатлантичних стандартів. Польща, разом з країнами, такими як Болгарія, Румунія, Сербія, Туреччина та Хорватія, вже є членом НАТО або має намір стати ним, але для України, надалі просування в цьому напрямку потребує узгоджених дій усіх впливових політичних сил [42, с. 2-5].

У порівнянні з країнами ЦСЄ та Балтії, в Україні відсутнє стійке політичне та соціальне розуміння проблеми євроатлантичної інтеграції. Багато політичних сил мають відносне ставлення до цього питання, яке залежить від поточної політичної ситуації. Була навіть неофіційна заборона на використання терміну «євроатлантична інтеграція» в керівництві держави наприкінці 1990-х років, незважаючи на успішну реалізацію Хартії особливого партнерства, і це сталося з причин економічного спрямування правлячих еліт.

На початку 2000-х років, внаслідок різних факторів в Україні виникла ситуація, яка привела до створення консенсусу серед політичних еліт щодо вступу до НАТО. В період між 2002 та 2004 роками, широкий спектр політичних сил, від націонал-демократії до центристських партій, включаючи тодішнього президента Л. Кучму, підтримав курс на євроатлантичну інтеграцію. Консенсус про вступ до НАТО відобразився у прийнятті нормативно-правових документів, більшість з яких є актуальними й донині, зокрема у постанові РНБО від 23 травня 2002 року «Про стратегію України щодо організації Північноатлантичного договору», яка визнає членство в НАТО кінцевою метою євроатлантичної інтеграції України.

У 2004 році, у сфері стратегічного планування, була видана Стратегія економічного та соціального розвитку України на 2004-2015 роки «Шлях євроінтеграції», яка сформулювала послідовність дій для отримання членства України в НАТО: подання заявки на членство у 2006 році та вступ до НАТО у 2008 році [43].

Закон України «Про організацію оборонного планування в Україні» було прийнято 18 листопада 2004 року. Цей закон повністю враховує підхід країн-членів НАТО до правової основи системи оборонного планування, повноважень, основних функцій, завдань та обов'язків державних органів, органів державної влади та органів військового управління. У тому ж році було опубліковано «Стратегічний оборонний бюлетень України на період до 2015 року (Біла книга України)», який обґрунтовує євроатлантичний курс України та визначає її зовнішньополітичні пріоритети [44].

Незважаючи на ці кроки в напрямку євроатлантичної інтеграції, питання євроатлантичної інтеграції України стало об'єктом політичної карткової гри під час президентських виборів 2004 року. Політичні сили, що підтримували провладного кандидата, розгорнули масштабну антизахідну кампанію.

При повторному приході до посади глави уряду, В. Янукович заблокував швидкий розвиток відносин з НАТО, оголосивши на прес-конференції в Брюсселі 14 вересня 2006 року, що Україна не готова приєднатися до Карти. У січні 2008 року антинатовська кампанія була відновлена після листа керівництва країни до

Генерального секретаря НАТО з пропозицією включити Україну до ПДЧ. Перегляд позицій інтелектуальної еліти країни, вважається національно свідомою, також підтвердив відсутність єдності щодо стратегічного напрямку розвитку до членства в НАТО.

Ці події підтверджують відсутність реального консенсусу серед політичних еліт України щодо євроатлантичного курсу. У такій ситуації суспільна підтримка євроатлантичної інтеграції значно знизилася порівняно з періодом «ситуаційного консенсусу». Хоча підтримка європейської інтеграції залишалася відносно високою, вона була нестабільною та мінливою.

Забезпечення реалізації програми залежить від її інституційного (правового та організаційного) та ресурсного (фінансового, кадрового та інформаційного) забезпечення. Успішність програми визначається переважно завдяки цим факторам. Одним з ключових ресурсів для реалізації програм є співпраця між органами влади – виконавцями програм та громадськими організаціями.

За результатами досліджень виявлено, що запровадження вивчення євроатлантичних інтеграційних процесів у ВНЗ було здійснено не повністю, і рівень забезпеченості вчителями ПТНЗ залишається переважно незадовільним.

Всеукраїнський конкурс молодих вчених та науково-практична конференція, що була присвячена питанням євроатлантичної інтеграції України, була організована та проведена у зміненому форматі. Цільову групу було змінено на студентів. У 2007 році конкурс мав назву «Безпечна Україна. Безпечна Європа. Безпечний світ» [45, с. 78].

Не було здійснено завдання щодо створення в Карпатах міжнародного молодіжного табору для студентів та молоді з країн-учасниць програми «Партнерство заради миру». Курсанти військових навчальних закладів України не брали участь у навчанні в країнах НАТО [46].

У результаті неповної реалізації програм та переважно формального контролю за їх виконанням, ефективність програм була низькою.

Початок російської агресії проти України зумовив необхідність зосередитися на розвитку системи оборони, в якій важливу роль відіграє інформаційно-пропагандистська складова. Незважаючи на військове втручання, політичний та економічний тиск з боку Російської Федерації, окупацію Криму та війну на Донбасі, інтенсивний політичний діалог між Україною та НАТО сприяло прийняттю рішення Верховною Радою України у грудні 2017 року про відмову від статусу позапартійної країни, який виявився неефективним для захисту держави від агресії та тиску ззовні.

У 2016 році Президент України підписав Закон «Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Організацією Північноатлантичного договору про статус Представництва НАТО в Україні», який передбачав об'єднання Центру документації та інформації НАТО з Офісом зв'язку НАТО в одну дипломатичну установу. Це стало першим подібним випадком в історії НАТО. Рекомендації парламентських слухань «Актуальні проблеми зовнішньої політики України» від 7 грудня 2016 року визначили необхідність започаткування законотворчого процесу, спрямованого на реалізацію стратегічного курсу України щодо членства в НАТО та ЄС [47].

Для успішної реалізації плану необхідно залучення міжнародних донорів, регіональних інформаційних центрів з питань євроатлантичної безпеки та ефективна співпраця між центральними та місцевими органами виконавчої влади та іншими органами державної влади, такими як Представництво НАТО в Україні, Центр інформації та документації НАТО в Україні, Офіс зв'язку НАТО в Україні, контактний пункт Посольства НАТО в Україні та радники НАТО, що мають акредитацію в Україні.

На даному етапі дуже важливою є розробка оновленої інформаційно-пропагандистської стратегії євроатлантичної інтеграції, яка повинна органічно поєднувати зовнішні та внутрішні стратегічні завдання державних, дипломатичних та суспільно-політичних структур. Серед цих завдань мають бути заходи щодо розширення інформаційної присутності України за кордоном, зміцнення

проукраїнського лобі в країнах ЄС і НАТО, використання політико-дипломатичних та релігійних підходів для співпраці з цими країнами.

Щоб забезпечити духовну та культурну близькість України з євроатлантичною спільнотою у всіх сферах суспільного життя, потрібно проводити широку роз'яснювальну та пропагандистську діяльність. Інформаційні стратегії повинні бути різноманітними, від ефективних роз'яснювальних кампаній щодо членства в НАТО, наприклад, підкреслюючи загрози безпеці, до використання сучасних інформаційних технологій та соціальних мереж.

Окремо потрібно визначити та забезпечити первинну інформаційну політику щодо реінтеграції непідконтрольних територій України та тимчасово окупованої території Криму, шляхом широкої діяльності з популяризації України та її цінностей у світі.

Особливу увагу потрібно приділяти інформаційному аспекту співпраці, оскільки Україна перебуває у постійному інформаційному протистоянні з Російською Федерацією. Застосування нових стандартів інформаційного обміну та сучасних інформаційних технологій допоможе зміцнити обороноздатність України та збільшити її інформаційний простір для розв'язання проблем євроатлантичної інтеграції.

3.2 Ставлення українців до членства в НАТО та подолання хибних стереотипів щодо нього

В наш час, вступ України до НАТО є темою, яка обговорюється не лише в політичних колах, але й серед громадян. З одного боку, це позитивний факт, що широке обговорення цієї теми допоможе усвідомити Україною своє геополітичне місце в світі. З іншого боку, деякі політичні сили свідомо використовують євроатлантичні прагнення як інструмент у політичних іграх, або ж уникають відкритої дискусії на цю тему. Ці тенденції стають особливо помітними з наближенням президентських виборів. Сьогодні, інформаційний простір насичений дискусіями на всіх рівнях щодо того, яку модель розвитку та безпеки має обрати Україна. Учасники цих дискусій іноді пропонують сумнівні проєкти,

використовуючи такі поняття, як нейтралітет, спільне управління українськими територіями, приєднання до неіснуючих систем безпеки, тощо.

Шкода, що деякі політики мають успіх серед українців, які не можуть визнати Україну як унікальну та самодостатню країну з європейською перспективою, незважаючи на законодавчо закріплений курс на європейську та євроатлантичну інтеграцію. Суспільний вибір вектора розвитку триває надто довго, і ми все ще стоїмо перед дилемою – євроатлантична, євразійська чи нейтральна модель для України більш прийнятна. Деякі українці залишаються під впливом глибоко вкорінених міфів та стереотипів, підживлюваних радянською пропагандою. Деякі громадяни несприймають або відверто вороже ставляться до поняття «незалежна і суверенна держава Україна». Це може бути наслідком цілеспрямованої політики знищення української ідентичності, яка тривала понад триста років.

Україна має значну кількість людей, які не мають чіткої національної ідентичності і визначають своє ставлення до НАТО переважно на основі своїх звичок, культурних або мовних особливостей, бажання досягти певного рівня добробуту або на підставі ситуаційних умов. Це ставлення є неоднозначним і значною мірою зумовлене складним суспільним становищем в Україні, історичними та культурними відмінностями між українськими регіонами та потужним інформаційним впливом сусідніх країн.

Експерти зазначають, що стан поінформованості громадян про НАТО є дуже низьким, і тільки дуже малий процент громадян може дати правильну відповідь на запитання про діяльність НАТО. Це свідчить про необхідність більш інтенсивного інформування громадськості про цю організацію.

Проте, не слід ігнорувати деякі позитивні аспекти. Наприклад, соціологічне дослідження, проведене американським дослідницьким центром «The Pew Research Center», показало деякі позитивні результати щодо ставлення громадян України до ЄС та НАТО.

Литовці (63%), болгары та поляки (по 62%), словаки (53%), угорці (49%) та чехи (47%) підтримують вступ України до ЄС, з постсоціалістичних країн. Тільки у Німеччині та Італії більшість респондентів висловилися «проти» (відповідно 58%

і 51%). Водночас, 55% французів, 52% іспанців і 47% британців підтримують вступ України до ЄС.

Українці в основному ставляться негативно до членства в НАТО: 51% проти, 28% за, і 21% не визначилися. Поляки є найбільш підтримуючою нацією серед постсоціалістичних країн, щодо членства України в НАТО, з 64% підтримки та 18% проти. Росіяни є найбільш негативно налаштованою нацією щодо членства України в НАТО, з 72% відповідей "проти" [48].

Також, французи (54%), іспанці (46%), британці (44%) та американці (46%) в основному підтримують членство України в НАТО, тоді як німці (53%) та італійці (42%) більш негативно налаштовані.

Хоча це може здатись парадоксальним, громадяни країн-членів ЄС та НАТО, які підтримують членство України в цих організаціях, дивляться на українців як на більш європейський народ, ніж самі українці. Згідно з дослідженням Centrum im, тільки 33,3% опитаних громадян України відчувають себе більш-менш європейцями, тоді як 60,3% не розглядають себе такими.

Щодо членства в НАТО, українське суспільство поділене на три основні групи: третина підтримує вступ до НАТО, близько половини не підтримують, а решта не мають чіткої думки щодо цього. Прихильники НАТО – переважно молодь, інтелігенція, керівники сучасних підприємств, бізнесмени, висококваліфіковані робітники, фермери та політики, які розуміють, що майбутнє України пов'язане з євроатлантичними цінностями. Незважаючи на агресивну «антинатовську» риторіку, використовувану окремими політиками під час виборчих кампаній в Україні, рівень підтримки можливого членства України в НАТО залишається стійким, не змінившись (28% та 31%). Це свідчить про те, що значна частина українців має свідому та стійку позицію щодо цього питання [49; 50, с. 18-19].

На одному боці, збільшується кількість громадян, які мають негативне ставлення до НАТО. Багато з них втратили соціальний статус або живуть у минулому радянському режимі і все ще прихильні до комуністично-соціалістичної ідеології. Ці люди не можуть прийняти нові ідеї та парадигми.

Ще одна частина українського суспільства не знає, як відноситися до НАТО. Особливо серед працівників бюджетних організацій та підприємств, які перебувають на сході та півдні країни. Ця група людей коливається у своїй позиції через відсутність достовірної інформації про мету та діяльність Північноатлантичного альянсу, а також переваги приєднання до нього.

Отже, необхідно зосередитися на інформаційно-просвітницькій діяльності для тих, хто ще не визначився. Надзвичайно важливо провести відкриту дискусію про членство України в НАТО та надати суспільству максимальну інформацію про Альянс та його співпрацю з нашою державою. Важливо висвітлити позитивні сторони, які Україна вже отримує від співпраці з НАТО.

Незважаючи на певні успіхи в економічній сфері, Україна на той момент не змогла здійснити політичні реформи, які виправдали б очікування та надії перших років незалежності. Це стало ще очевиднішим порівняно з успіхами наших західних сусідів – країн колишнього соціалістичного блоку та країн Балтії, які своєчасно здійснили політичні, демократичні, економічні та військові перетворення, реагуючи на потреби часу. Вони інтенсивно продовжують рухатися в напрямку євроінтеграції та покращення власного добробуту.

Проблема глибокої системної кризи владних відносин залишається дуже актуальною, оскільки вона час від часу досягала рівнів, які ставили під загрозу існування нашої держави. Крім того, вона не сприяла зміцненню довіри громадян до зовнішньої політики держави.

Українські експерти та політичні оглядачі вказують на кілька причин, які сприяли такому становищу в країні. Серед них незрілість та незахищеність української демократії, відсутність реальної свободи слова та волевиявлення суспільства, що дозволило людям з низьким моральним рівнем прийти до влади і дбати переважно про власні інтереси, а не стратегічні інтереси держави. Також відсутність системи обмеження та демократичних механізмів контролю над виконавчою владою допускає існування нонсенсу, такого як кілька позицій у зовнішній політиці держави. Більшість політичної еліти відображає стереотипи радянського минулого та застосовує подвійні стандарти, що робить відносини

влади принципово аморальними. Крім того, олігархічний капітал домінує як економічна основа деяких політичних кланів, які зацікавлені у збереженні існуючого непрозорого режиму, що гарантує їх надприбутки, оскільки більшість вимог Альянсу до країн-кандидатів є політичними та економічними [51, с. 21-24].

Серед проблем можна виділити також нерозвиненість судової системи, яка найчастіше працює на потреби олігархічних владних груп та не забезпечує захист індивідуальних прав громадян.

Також слід зазначити, що існує нерозвиненість міжнародних відносин, особливо з росією, і фактична односторонність багатьох українських еліт та громадян щодо декларування європейського вибору. Це зумовлено інспірованою дією олігархічних кланів та зовнішніми силами, які підтримують розбіжності в реформаторському та національно-демократичному таборах. Це у свою чергу робить зовнішню політику України заручником внутрішньополітичної ситуації.

Окрім того, відсутність консенсусу серед провідних політичних еліт та інших верств українського суспільства щодо євроатлантичного курсу та шляхів його реалізації є серйозною перешкодою для розвитку України. Це часто стає предметом торгівлі у протистоянні політичних сил всередині країни.

Але, щоб Україна могла ефективно рухатися в напрямку євроатлантичної інтеграції та отримати підтримку від партнерів, потрібно досягти консенсусу серед провідних політичних еліт.

3.3 Вплив російсько-української війни на процес інтеграції України до НАТО

Історія взаємин Україна-НАТО розпочалася у 1991 році і за десятиліття не втратила своєї актуальності. До 2014 року, питання щодо співпраці з Альянсом, особливо щодо вступу, викликали дискусії між політичними силами в Україні і були предметом неоднозначних оцінок українського суспільства.

Зміна ситуації настала з агресією Росії проти України у 2014 році. З того часу і до сьогодні, співпраця між Україною та НАТО посилилася в багатьох ключових сферах [52, с. 13].

У червні 2017 року, Верховна Рада України прийняла закон, яким визнала членство в Альянсі стратегічним пріоритетом національної зовнішньої політики та політики державної безпеки. У 2019 році, була внесена відповідна зміна до Конституції України, де Законом «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» визначено, що головними принципами зовнішньої політики є зміцнення співпраці з Організацією Північноатлантичного договору з метою отримання членства в організації. Основними національними інтересами, відповідно до Закону «Про національну безпеку України», є інтеграція України до європейського політичного, економічного, безпекового та правового простору, зокрема набуття членства в Європейському Союзі та Організації Північноатлантичного договору [21].

У вересні 2020 року була затверджена нова Стратегія національної безпеки України, яка стала основою для поглиблення співпраці між Україною та НАТО з метою забезпечення повноправного членства України в Альянсі. Для досягнення цієї мети Україна планує підвищити оперативну сумісність Збройних Сил та інших складових сектору безпеки та оборони з країнами Альянсу, активізувати реформи, необхідні для відповідності критеріям членства в НАТО, і отримати запрошення приєднатися до Плану дій щодо членства в НАТО.

Внаслідок незаконної та нелегітимної анексії Криму росією практична допомога НАТО Україні була значно збільшена. Міністри закордонних справ країн Альянсу прийняли низку заходів для підвищення здатності України гарантувати свою безпеку та розширили практичну допомогу шляхом посилення існуючих програм співпраці та впровадження нових ініціатив.

На саміті НАТО у Варшаві у 2016 році було запроваджено Комплексну програму допомоги Україні (CPA), яка спрямована на підтримку розвитку спроможності України гарантувати свою власну безпеку та провести широкомасштабні реформи відповідно до стандартів НАТО, євроатлантичних принципів та передового досвіду. НАТО вже багато років допомагає Україні в

трансформації національних структур безпеки та оборони в рамках НСЗ, надаючи консультативну допомогу на стратегічному рівні через Представництво НАТО в Україні, а також надаючи практичну підтримку через різні програми та ініціативи з розбудови потенціалу. Завдяки цим програмам та індивідуально розробленим рекомендаціям НАТО значно сприяло покращенню потенціалу та підвищенню стабільності структур безпеки та оборони України, а також збільшенню їх здатності протистояти гібридним загрозам. Крім того, НАТО та її союзники активно надали підтримку зусиллям щодо розбудови потенціалу, включаючи навчання, навчальні курси, обладнання та технології.

На зустрічі НАТО в Мадриді у 2022 році було ухвалено рішення про розширення Комплексної програми допомоги (СРА) та збільшення підтримки України. Розширений СРА містить ініціативи, що передбачають значне збільшення довгострокової підтримки України з боку НАТО, а також надання термінової, короткострокової та нелетальної військової допомоги. Починаючи з березня 2022 року, Альянс реалізував ряд проектів зі сприяння різним напрямкам, включаючи бойові пайки, паливні матеріали, медичне забезпечення, військове навчальне обладнання та обладнання для знешкодження вибухових речовин. Також вирішено підтримати Україну в переході від радянських до сучасних технологій та обладнання НАТО, що допоможе досягти більшої сумісності зі збройними силами Альянсу. У довгостроковій перспективі, НАТО розглядає можливості залучення України до післявоєнної відбудови та реформ. *Augmented Effectiveness* включає ініціативи з вдосконалення та модернізації структур безпеки та оборони України [53, с. 18].

Країни-члени НАТО віддають значний пріоритет двосторонній підтримці України та забезпечують її зброєю та технікою для захисту, згідно з правом на самооборону, закріпленим в Статуті ООН. Крім того, Альянс надає значну фінансову та гуманітарну допомогу, включаючи прийом мільйонів українських біженців у країнах-членах Альянсу. Країни-члени НАТО прийняли рішення продовжувати надавати допомогу Україні, необхідну для її перемоги.

Після незаконної анексії Криму Росією у 2014 році, співпраця між Україною та НАТО зростає в критичних сферах. З початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну у лютому 2022 року, країни-члени НАТО надали безпрецедентний рівень підтримки. 27 квітня 2022 року на військовій базі «Рамштайн» в Німеччині було прийнято історичне рішення про перехід Збройних Сил України на стандарти НАТО.

Підтримка НАТО та партнерство з Україною тривали до 2014 або 2022 років. Практична співпраця між Україною та НАТО тривала без перерви з 1990-х років і включала нарощування можливостей України та розвиток оперативної сумісності зі збройними силами Альянсу, а також просування реформ у сфері оборони та безпеки України, розвиток структур та військового співробітництва, такого як спільні дослідження та публічна дипломатія.

У цілому було реалізовано такі програми та ініціативи співпраці між Україною та НАТО, як «Платформа Україна-НАТО для протидії гібридній війні», «Консультативна група підтримки сталого розвитку», «Процес планування та перегляду сил PZM», «Процес сприяння доброчесності НАТО (DI) та щорічна індивідуальна освітня програма доброчесності», «Програма вдосконалення військової підготовки НАТО (PWVO)», «Програма обміну даними про повітряну обстановку», «План роботи Військового комітету з Україною», «Програма оцінки та зворотного зв'язку згідно з Концепцією операційних можливостей», «Програма «Наука заради миру та безпеки» (NMB)» та інші ініціативи за підтримки консультативної місії Представництва НАТО в Києві [54].

Крім цього, у формі кількох робочих груп, які очолювала Комісія Україна-НАТО, здійснювалася співпраця між Україною та НАТО. Серед цих груп були Спільна робоча група Україна-НАТО з питань оборонної реформи (SRGOR) та Спільна робоча група Україна-НАТО з питань оборонно-технічного співробітництва. Крім того, Україна брала участь в операціях та місіях під проводом НАТО, що дозволило покращити оперативну сумісність між арміями обох сторін. Зокрема після незаконної анексії Криму Росією та дестабілізації східної України в 2014 році, експерти консультують Україну про те, як краще

підготуватися до непередбачених ситуацій та які заходи слід вживати для реагування на кризи, які можуть загрожувати ключовій енергетичній інфраструктурі та в цивільному захисті [55].

Зараз співпраця фокусується на поліпшенні заходів захисту та стійкості цивільного населення. У 2019 році Консультативна група зі сталого розвитку дала рекомендації українським установам щодо поліпшення сталого розвитку на національному рівні. На початку 2022 року, за запитом України перед повномасштабним російським вторгненням, відбулися додаткові консультації на експертному рівні Дорадчої групи, на яких були сформульовані технічні рекомендації забезпечення дій держави щодо стійкості та готовності цивільного населення у довгостроковій перспективі. Україна також регулярно бере участь у діяльності Євроатлантичного координаційного центру реагування на катастрофи та проводила навчання з ліквідації наслідків катастроф на своїй території.

ВИСНОВКИ

Одним з основних пріоритетів внутрішньої та зовнішньої політики України є інтеграція в Європейський союз та євроатлантичні процеси. Для успішної реалізації цих процесів уряд використовує різноманітні інструменти, включаючи політичні, економічні та дипломатичні заходи, а також інформаційно-комунікаційні стратегії. Останні передбачають застосування методів журналістики, зв'язків з громадськістю та адвокації для інформування різних цільових аудиторій на різних рівнях – від політичної еліти до молоді – про політичні події та явища в Україні та їх значення за допомогою різних засобів зв'язку.

Результати досліджень показують, що комунікація щодо політичних подій відбувається у двох основних напрямках – внутрішньому та зовнішньому, що впливає на вибір каналів комунікації, зміст повідомлень та їх формування відповідно до мети.

Зовнішня комунікація відображає діалог між державою та міжнародною аудиторією. В цьому контексті, важливою є роль іміджу держави, оскільки саме сприйняття держави у світовій спільноті та в очах власних громадян є ключем до ефективного захисту та просування національних інтересів на міжнародній арені та досягнення співробітництва.

У внутрішній політиці, для успішної реалізації євроінтеграційних процесів на національному рівні через чітке виконання вимог «Угоди про асоціацію Україна-ЄС», важливою є проведення комунікаційної роботи для роз'яснення цього політичного курсу серед громадськості. Це може проявлятися у медіадіяльності (повідомлення новин про євроінтеграцію в ЗМІ), організації різноманітних заходів та комунікаційних кампаній, створенні спеціалізованих платформ і веб-сайтів, розробці та публікації певних інформаційно-роз'яснювальних матеріалів.

Україна використовує іміджеву політику «м'якої сили», щоб ефективно реалізувати свою зовнішню політику та євроінтеграційні процеси. Для цього вона приймає та реалізовує національні концепції та доктрини, організовує культурні заходи за кордоном та використовує засоби масової інформації.

Успішна комунікація політичних процесів, зокрема щодо євроінтеграції, потребує чіткого визначення цільової групи, правильного формулювання повідомлень та вибору найбільш ефективного каналу для передачі інформації. Основними каналами політичної комунікації є класична дипломатія та її різновиди, такі як публічна, культурна, медійна, експертна та масова дипломатія. Для кожного з цих каналів є свої відповідні засоби, такі як переговори на високому рівні, культурні та міжнародні заходи, а також новостворена структура – Український інститут.

Українська діаспора відіграє важливу роль у комунікаційному процесі, що стосується євроінтеграційних процесів, та допомагає просувати національні інтереси України за кордоном. Співпраця з українцями, які мешкають за кордоном та є членами громадських організацій чи учасниками волонтерських рухів, є корисною для поліпшення іміджу України в очах світової спільноти та для інформування зарубіжної аудиторії про події в Україні. Різноманітні інформаційні та освітні проекти допомагають у реалізації цих цілей. Серед важливих структур у цьому процесі є Світовий Конгрес Українців, який об'єднує українські громади в діаспорі та допомагає лобювати українські інтереси за кордоном. Крім того, громадські організації та аналітичні центри в Україні та за кордоном, що розробляють та поширюють інформаційно-аналітичні матеріали про Україну серед вітчизняної та міжнародної аудиторії, є важливим каналом політичної комунікації стосовно євроінтеграційних процесів в Україні. Засоби масової інформації, включаючи українські та закордонні канали, також відіграють значну роль у просуванні зовнішньо- та внутрішньополітичної інформації про Україну у внутрішньому та світовому інформаційному просторі.

У цій зовнішньополітичній діяльності надається пріоритет національним інтересам. Відносини України з НАТО мають довгу історію, їх трансформація відбувається відповідно до потреб сучасної системи міжнародних договорів та їх постійної модернізації з урахуванням внутрішньо- та зовнішньополітичних умов. НАТО підтримує Україну та робить усе можливе, щоб припинити війну і забезпечити мир та стабільність в країні. Однак укладення угод про стратегічне

партнерство не гарантує безпеки, оскільки такий партнерство не передбачає юридично жорсткої системи зобов'язань щодо безпеки, на відміну від союзницьких відносин. Єдиною гарантією для України може бути її повна участь у системі колективної безпеки Альянсу. Досвід країн Центральної та Східної Європи показав, що євроатлантична інтеграція є найшвидшим шляхом до демократії та процвітання. Цей вибір відкриває для України нові перспективи співпраці з розвиненими країнами, створює можливості для забезпечення безпеки та економічного розвитку, і зміцнює позиції України у світовій системі міжнародних відносин.

У вересні 2022 року, президент України оголосив про подачу заявки на прискорений вступ до Північноатлантичного альянсу, оскільки він вважає це найкращим способом реалізації національних інтересів. Тому залишається тільки офіційно вступити до НАТО.

Отже, для ефективної реалізації внутрішньо- та зовнішньополітичних процесів на національному та світовому рівнях, держава повинна використовувати не лише традиційні засоби, такі як дипломатія, економіка та політика, але й враховувати інформаційно-комунікаційний аспект та використання новітніх соціальних та комунікаційних технологій. Інформаційно-аналітичне забезпечення євроінтеграційних процесів в Україні має мати системний характер, підпорядковуватися чітко розробленій стратегії присутності країни в світовому та національному інформаційному просторі. Одним із головних завдань національної комунікаційної діяльності є піклування про інтереси країни на міжнародній арені, надання конкретної інформації як власним громадянам, так і іноземним резидентам, формування іміджу країни в очах світової спільноти в «хорошому» світлі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрейко В. І. Технології впливу ЗМІ на консолідовану позицію українців щодо процесів європейської та євроатлантичної інтеграції: досвід країн

- Вишеграду. *Збірник матеріалів за підсумками Міжнародної науково-практичної конференції «Україна в процесах глобального інформаційного обміну»*. Львів, 26–27 травня 2016 р., Національний університет «Львівська політехніка». С. 42-45.
2. Беззуб І. Україна-НАТО: стан та перспективи взаємовідносин. *Вісник КНУ ім. Шевченка*. 2019. С. 21-24.
 3. Варенко В. М. Інформаційно-аналітична діяльність. Київ : Університет «Україна», 2014. 417 с.
 4. Віднянський С. Європейська політика України: основні етапи, проблеми та перспективи реалізації. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2016. Вип. 25. С. 13.
 5. Відповідь НАТО на вторгнення Росії в Україну. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_192648.htm (дата звернення 15.04.2023).
 6. Волкова І. М. Інформаційно-аналітичне забезпечення маркетингової діяльності підприємств аграрного сектора економіки. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/6.2/112.pdf> (дата звернення 25.03.2023).
 7. Гаркавенко Ю. С. Гетеростереотипізація української культури в якісних друкованих ЗМІ Великобританії та Франції як ознака перехідності (за матеріалами публікацій на літературну тематику). *Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації*. 2017. № 4. С. 82–86.
 8. Гоцур О.І. Українське журналістикознавство в контексті євроінтеграційного процесу. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2313> (дата звернення 25.03.2023).
 9. Досягнення МОП у сфері Євроінтеграції. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/osnovni-dosiahnennia-mon-u-2022-rotsi-shchodo-ievropeiskoi-intehratsii> (дата звернення 25.03.2023).

10. Дяченко Н. П. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2013. Вип. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2013_2_14 (дата звернення 25.03.2023).
11. Єврокомісія офіційно запропонувала надати Україні статус кандидата на вступ в ЄС. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/06/17/7141476/> (дата звернення 27.03.2023).
12. Жданов І., Якименко Ю. Україна у ХХІ столітті: виклики для політичної еліти. *Національна безпека і оборона*. 2003. № 9. С. 2–30.
13. Забезпечення суспільної підтримки вступу європейських країн до ЄС і НАТО. *Національна безпека і оборона*. 2008. № 1. С. 5.
14. Захарова І. В., Філіпова Л. Я. Основи інформаційно-аналітичної діяльності. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 336 с.
15. Звіт про виконання Порядку денного асоціації та Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (січень – жовтень 2015 року). *Урядовий офіс з питань європейської інтеграції Секретаріату КМУ*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/zviti-pro-vikonannya/aaaaggoeireport-january-october-2015-final-version011215071215.pdf> (дата звернення 25.03.2023).
16. Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти): Підручник / Остроухой Б. В., Петрик Б. М., Присяжнюк М. М. та ін. ; за заг- ред. Є. Д. Скулиша. Київ : КНТ, 2010. 776 с.
17. Київ: Вступ України до НАТО підтримали 20 країн. URL: <https://www.dw.com/uk/kiiv-vstup-ukraini-do-nato-pidtrimali-20-krain/a-65883465> (дата звернення 18.04.2023).

18. Кірпічніков Ю.А., Федорієнко В.А., Головченко О.В., Андрощук О.В. Аналіз рамкових архітектур побудови інформаційних систем НАТО та визначення особливостей архітектури С4ISR. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського*. 2017. № 1 (59). С. 78–84.
19. Клименко О. А. Мозкові центри як фактор впливу на політику держави в країнах Заходу. *Проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. праць*. 2013. Вип. 6. С. 67–80.
20. Коли Україна стане членом Євросоюзу: умови і процедура вступу. URL: <https://chas.news/current/koli-ukraina-stane-chlenom-evrosoyuzu-umovi-i-protsedura-vstupu> (дата звернення 15.03.2023).
21. Костенко А. М. Вплив інститутів громадянського суспільства на євроінтеграційні процеси України : монографія / А.М. Костенко. Суми : СумДУ, 2018. 411 с.
22. Країни ЄС, які у 2021 році підписали Декларації про європейську перспективу України. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/node/4377> (дата звернення 25.03.2023).
23. Кудрявцева С. П., Колос В. В. Міжнародна інформація. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2005. 400 с.
24. Кузнєцов І.М. Інформація: збирання, захист, аналіз. Підручник з інформаційно-аналітичної роботи. «Яуза», 2001. 318 с.
25. Луцишин Г., Гончарук А. Особливості розвитку культурної дипломатії України в сучасних умовах. *Humanitarian Vision*. 2017. Vol. 3. No 1. P. 25–30.

26. Мельник В. М. Управління податкоспроможністю суб'єктів господарювання: Навчальний посібник для самостійної роботи. Ірпінь : Академія ДПС України, 2001. 116 с.
27. Мельник Л., Паталонг М., Сидорчук О. Аналітичні центри в Україні та Німеччині: головні розбіжності та перспективи співпраці. Київ : Фонд «Демократичі ініціативи», 2016. 30 с.
28. Палагнюк Ю. В. Державні програми з питань європейської інтеграції України: основні напрямки. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 2. С. 174–179.
29. Партнерство заради миру. Рамковий документ від 10 січня 1994 р. Україна підписала його 8 лютого 1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/950_001 (дата звернення: 05.04.2023).
30. Піскорська Г.А., Яковенко Н.Л. Імідж України в контексті російсько-українського конфлікту. *Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки»*. 2018. № 5. С. 77.
31. Політологія для вчителя : навч. посібн. для студ. педагогічних ВНЗ / за заг. ред. : К. О. Ващенко, В. О. Корнієнка. Київ : Вид-во імені М. П. Драгоманова, 2011. 406 с.
32. Понад половина українців підтримують вступ до ЄС і НАТО – соціопитування «Рейтингу». URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/779016.html> (дата звернення: 06.04.2023).
33. Поплавська В. В. Тенденції та перспективи євроінтеграційних процесів в Україні: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.08. Київ, 2007. 20 с.
34. Пріоритети забезпечення гуманітарної присутності України в світі: резюме. 2019. 24 квітня. URL: <http://www.niss.gov.ua/doslidzhennya/analitichni>

- materiali/gumanitarniyrozvitok/prioriteti-zabezpechennya-gumanitarnoi (дата звернення: 24.05.2023).
- 35.Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 р. No 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (дата звернення 25.03.2023).
- 36.Про інформацію: Закон України від 13.11.1992. No 2657–XII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення 25.03.2023).
- 37.Про культурно-інформаційний центр у складі закордонної дипломатичної установи України: Указ Президента України від 20 лютого 2006 No 142/2006. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/142/2006> (дата звернення: 02.04.2023).
- 38.Про організацію оборонного планування в Україні: Закон України від 18 листопада 2004 року (втратив чинність). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2198-15#Text> (дата звернення: 05.04.2023).
- 39.Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Організацією Північноатлантичного договору про статус Представництва НАТО в Україні: Закон України від 04.02.2016 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989-19#Text> (дата звернення: 06.04.2023).
- 40.Про схвалення Концепції Державної програми співпраці із закордонними українцями на 2017–2020 роки: Розпорядження КМУ від 21 червня 2017 р. No 428- р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250094739> (дата звернення: 24.03.2023).
- 41.Про утворення державної установи “Український інститут”: Розпорядження КМУ від 21 червня 2017 р. No 430-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250094619> (дата звернення: 05.04.2023).

- 42.Процюк М. В. Публічна та культурна дипломатія як засіб «м'якої сили» України: запозичені моделі, реальні кроки та стратегічні пріоритети. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2016. №. 23 (2). С. 21–28.
- 43.Саміт Україна-ЄС у Києві завершився. Головні підсумки. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-64513726> (дата звернення 28.03.2023).
- 44.Сидоренко С. Євростратегія Зеленського: як Україна планує боротися за вступ до ЄС. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2021/04/12/7121997/> (дата звернення: 07.04.2023).
- 45.Соскін О. Українська перспектива щодо набуття членства в Північноатлантичному альянсі. *Економічний часопис*. 2021. № 3. С. 18 - 19.
- 46.Співробітництво у сфері оборони та безпеки. *Україна-НАТО. МЗС України*. URL: <https://nato.mfa.gov.ua/ua/ukraine-nato/defence-and-security> (дата звернення: 04.04.2023).
- 47.Ставлення українців до членства в НАТО. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/10/03/infografika/suspilstvo/yak-zminyuvalosya-stavlennya-ukrayincziv-chlenstva-nato> (дата звернення: 06.04.2023).
- 48.Стан взаємодії України та НАТО. URL: <https://censs.org/stan-vzayemovidnosyn-nato-ta-ukrayiny/> (дата звернення 20.03.2023).
- 49.Степанов В. Ю. Механізм інформаційно-аналітичного забезпечення державної інформаційної політики. *Теорія та практика державного управління : Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харків. регіон. ін-т держ. упр.* Харків. 2012. Вип. 3(38). С. 139–145.
- 50.Стратегія національної безпеки України затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015#n14> (дата звернення 25.03.2023).

51. Стратегія розвитку інформаційного простору України, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. No 386-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80> (дата звернення: 04.04.2023).
52. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри) / ред. Соснін О. В., Воронкова В. Г., Постол О. Є. Київ : Центр навч. літ., 2015. 554 с.
53. Україна подає заявку на пришвидшений вступ до НАТО – Зеленський. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ukraine-vstupdonato/32059640.html> (дата звернення 20.03.2023).
54. Україна-НАТО. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_37750.htm (дата звернення 20.03.2023).
55. У НАТО запевняють, що сумнівів у майбутньому членстві України вже немає. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/06/8/7163316/> (дата звернення 10.06.2023).
56. Федун Д. Євроатлантична інтеграція України на тлі російсько-української війни // Тези доповідей / XXIII Міжнародна науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених «Політ. Сучасні проблеми науки». 2023. С. 167-169.
57. Федун Д. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення європейського та євроатлантичного інтеграційних процесів в Україні // Матеріали круглого столу з нагоди окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя. 2023. С. 150-151.
58. Хлисту́н Г. Ю. Українські ЗМІ в контексті євроінтеграції: плюси та недоліки роботи. *Actual problems of international relations*. Release 122 (part II). 2014. С. 4–14.
59. Центри європейської інформації в бібліотеках: технологія створення та механізми популяризації інформації про ЄС та євроінтеграцію України : навчально-методичний

посібник для бібліотекарів / Укр. бібл. асоц. ; укладачі : Башун О. В., Пашкова В. С., Шевченко І. О. Електрон. вид. Київ : УБА, 2016. 78 с.

60. Швець О. В. Формування політичного іміджу України в міжнародному інформаційному просторі : автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.03. Київ, 2006. 18 с.
61. Штромайер Г. Політика і мас-медіа. Київ : Видавничий дім «Києво- Могиллянська академія», 2008. 303 с.
62. Щурко О. Чинники формування міжнародного образу держави: принципи класифікації: матеріали Всеукраїнської наукової конференції Політична наука в Україні: стан і перспективи (Львів, 10-11 травня 2007 р.). 2008. С. 308
63. Яхно О. Україна в сучасному геополітичному просторі (політико- медійний аспект) автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.03. Київ, 2006. 20 с.
64. Guaino H. Nous marchons vers la guerre comme des somnambules. *Le Figaro*. Vendredi 13 mai 2022. P. 18.
65. NATO-Topic: Relations with Ukraine. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_37750.htm?selectedLocale=uk (дата звернення 16.04.2023).
66. Ross Ch. Pillars of public diplomacy. *Harvard International Review*. 2003. Vol. 25. No 2. P. 22. URL: <http://hir.harvard.edu/article/?a=1117> (дата звернення: 15.03.2023).